

**UCHWAŁA NR XLIV/233/2018
RADY GMINY KIKÓŁ**

z dnia 10 lipca 2018 r.

zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Kikół na lata 2018 – 2023”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2018 poz. 994, 1000) Rada Gminy Kikół uchwala, co następuje:

§ 1. W uchwale Nr XLI/218/2018 Rady Gminy Kikół z dnia 29 marca 2018r. w sprawie przyjęcia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Kikół na lata 2018 – 2023” zmienia się załącznik do tej uchwały i nadaje mu brzmienie stanowiące załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kikół.

§ 3. Uchwał wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Jacek Sadowski

Załącznik do Uchwały Nr XLIV/233/2018

Rady Gminy Kikół z dnia 10 lipca 2018 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kikół na lata 2018 - 2023

Kikół, lipiec 2018

SPIS TREŚCI:

1	WSTĘP	4
2	POWIĄZANIA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	6
3	DIAGNOZA GMINY	9
4	OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY	19
4.1	Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych	19
4.2	Analiza pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w sferze pozaspołecznej	21
5	OBSZAR REWITALIZACJI GMINY	23
6	DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	25
7	WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	31
8	CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ	33
8.1	Cele rewitalizacji	33
8.2	Kierunki Działań	33
9	LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	34
10	MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI	43
11	MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI	48
12	SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	51
13	SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI	54
14	SYSTEM MONITORINGU, OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN	58
15	WYKAZ NIEZBĘDNYCH ZMIAN OCEN I OPINII	61

1 WSTĘP

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kikół jest narzędziem planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach prowadzonej rewitalizacji wybranych obszarów gminy, a także ubiegania się o środki finansowe na realizację tych działań. Głównym celem programu jest określenie potrzeb z zakresu rewitalizacji na terenie gminy i zaprogramowanie interwencji, którą zamierza się zrealizować z udziałem środków finansowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Program opracowany został zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 6 u ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ponadto Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kikół jest zgodny z założeniami i wymogami, określonymi w opracowaniu „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” (opracowanie to w dalszej części Programu funkcjonuje jako „Zasady programowania...”).

Opracowanie programu rewitalizacji poprzedziła diagnoza, która pozwoliła na określenie problemów i poznanie potencjałów występujących w poszczególnych sołectwach. W ramach diagnozy przeprowadzono analizę wskaźnikową oraz badania społeczne, które umożliwiły zebranie podstawowych opinii mieszkańców na temat problemów społecznych oraz wskazanie obszarów, które charakteryzują się koncentracją niekorzystnych zjawisk.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zostało poddane konsultacjom społecznym. W czasie ich trwania interesariusze mieli możliwość czynnego uczestnictwa w procesie wyznaczenia obszarów rewitalizacji. Zebrane uwagi zostały przedyskutowane przez Zespół ds. rewitalizacji i uwzględnione w dalszych pracach. W toku konsultacji ustalono przede wszystkim możliwości skutecznego prowadzenia działań rewitalizacyjnych w poszczególnych obszarach, co zdecydowało m.in. o ostatecznym doborze wskaźników, co przedstawiano w rozdziale 4. W ten sposób ostatecznie wyznaczony obszar zdegradowany stwierdzono w sołectwach: Ciełuchowo, Moszczonno Hornówek. Obszary te zamieszkuje łącznie 11,82% ludności gminy i zajmują one 15,60% obszaru gminy.

Ponieważ powierzchnia wybranych sołectw nie przekracza dopuszczalnego poziomu 20% powierzchni i 30% mieszkańców gminy, jako obszar rewitalizacji wyznaczono sołectwa Ciełuchowo, Moszczonno Hornówek, jako sołectwa, które cechują się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, i w które mają istotne znaczenie dla rozwoju. Zakres wyznaczania obszaru rewitalizacji przedstawiono w rozdziale 5.

Na podstawie przeprowadzonych diagnoz i badań określono, że głównym celem podejmowanych działań rewitalizacyjnych w Gminie Kikół będzie:

❖ **zwiększenie partycypacji w życiu społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji**

Dla osiągnięcia powyższych celów zakłada się realizację działań nakierowanych na:

- wzrost aktywności społecznej poprzez ożywienie społeczne,
- realizację atrakcyjnych i aktywizujących inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności,
- zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym poprzez poprawę dostępu do infrastruktury i oferty usług dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- poprawa jakości komunikacji poprzez remont dróg i utworzenie towarzyszącej im infrastruktury.

Podstawowym działaniem rewitalizacyjnym będzie aktywizacja różnych grup społecznych, w tym w szczególności osób starszych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, które korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kikół charakteryzuje się następującymi cechami:

Kompleksowością - ujmuje całość zdiagnozowanych problemów i zakłada ich rozwiązanie poprzez działania w wielu aspektach: społecznym, gospodarczym oraz przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym a także (poprzez działania uzupełniające) w środowiskowym. Zaplanowane dziaania będą finansowane z różnych środków (EFRR, EFS, EFRROW oraz środków publicznych i prywatnych).

Koncentracją - program koncentruje na badanych problemach i grupach ludzi, których te problemy dotyczą oraz na działaniach mających na celu przeciwdziałanie w określonych obszarach problemowych oraz terytorialnych. Program ma też zawężoną liczbę interwencji, tak aby koncentrować się na wybranych celach rewitalizacji.

Komplementarnością - zaplanowano działania w różnych obszarach (społecznym, przestrzennym, technicznym, gospodarczym) pomiędzy, którymi zachodzi proces wzajemnego oddziaływania tworząc efekt synergii. Działania są ze sobą związane i ich rezultat w dużej mierze zależy od możliwości realizacji całości. Przede wszystkim zaplanowane działania w sferze społecznej w zakresie aktywizacji będą uzależnione od przeprowadzonych działań w sferze technicznej i przestrzenno funkcjonalnej. Ponadto istotna jest możliwości aktywizacji różnych środowisk (różnych grup wiekowych i problemowych) na rzecz wspólnego działania. Zaplanowano również współdziałanie w ramach różnych projektów – współpraca z NGO i wykorzystanie nowych umiejętności w realizacji zajęć aktywizujących w ramach świetlicy środowiskowej, klubu seniora i innych działań realizowanych przez NGO. Projekty będą finansowane z różnych środków: EFRR, EFS, EFRROW, środków publicznych i prywatnych.

2 POWIĄZANIA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Powiązania Programu Rewitalizacji Gminy Kikół z dokumentami regionalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Gmina Kikół znajduje się w kategorii polityki przestrzennej – obszary wiejskie, dla których oczekiwana rola i znaczenie w rozwoju województwa wiąże się z aktywizacją społeczno-gospodarczą na poziomie lokalnym. W zakresie priorytetowych obszarów Strategii Rozwoju Województwa Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kikół odpowiada obszarom: - Modernizacja przestrzenna wsi i miast, - Nowoczesne społeczeństwo. Koresponduje z celami strategicznymi: - Dostępność i spójność, - Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi, - Nowoczesny sektor rolno-spożywczy, - Tożsamość i dziedzictwo.
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Zgodnie z zapisami RPO, rewitalizacja społeczno – gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów. LPR Gminy Kikół jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9b Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich, w ramach którego wsparcie będzie skoncentrowane na podejmowaniu działań zmierzających do ożywienia społeczno – gospodarczego poprzez aktywizację osób zamieszkujących obszary problemowe oraz poprawę warunków uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i gospodarczym. LPR Gminy Kikół obejmuje swoim zasięgiem obszar wiejski i wpisuje się w Działanie 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność. LPR rewitalizacji jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9d „Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, którego celem jest ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju. W ramach tego priorytetu realizowana będzie odnowa społeczno – gospodarcza polegająca na rewitalizacji miejscowości wiejskich, co powinno przyczynić się do uruchomienia uspiętych potencjałów społecznych, które przyczynią się do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności lokalnych.
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kikół wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu: - Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych, - Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym, - Wzrost poziomu samodzielności mieszkańców regionu.

Powiązania Programu Rewitalizacji Gminy Kikół z dokumentami lokalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia obszaru rozwoju społeczno – gospodarczego powiatu lipnowskiego	Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kikół wpisuje się w wytyczne w Strategii cele: 2..Rozwój infrastruktury. 3. Rozwój kreatywnego społeczeństwa. 4. Zachowanie dziedzictwa naturalnego.
Strategia rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Kikół w latach 2014 – 2020	Głównym celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest poprawa jakości i warunków życia mieszkańców Gminy Kikół zagrożonych z różnych przyczyn wykluczeniem społecznym oraz ich aktywizacja i integracja z pozostałymi mieszkańcami Gminy. PR Gminy wpisuje się w określone w dokumencie cele strategiczne: 2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Kikół dotkniętych ubóstwem. 3. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej. 4. Zapewnienie wsparcia osobom starszym i chorym oraz ich aktywizacja.
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kikół	W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kikół” zostały wytyczne kierunki zagospodarowania w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego, w aspekcie ochrony wartości kulturowych, gospodarowania zasobami przyrody, rolniczej przestrzeni produkcyjnej, rozwoju infrastruktury technicznej i układu komunikacyjnego.

Zgodności z LSR LGD i Strategią ORSG

Realizacja Programu Rewitalizacji Gminy Kikół wpływać będzie na osiągnięcie celu strategicznego i towarzyszących mu celów operacyjnych określonych w **Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego**, w następujących obszarach:

Rozwój gospodarczy drogą do rozkwitu nowoczesnego społeczeństwa

2. Rozwój infrastruktury.

Kierunki działań:

- stworzenie infrastruktury pieszo- rowerowej,
- poprawa infrastruktury drogowej.

3. Rozwój kreatywnego społeczeństwa.

Kierunki działań:

- włączenie społeczne grup zagrożonych,
- aktywizacja osób bezrobotnych i zagrożonych ubóstwem.

4. Zachowanie dziedzictwa naturalnego.

Kierunki działań:

- wszechstronny rozwój bazy dydaktyczno-oświatowej,
- spójna i rozwinięta oferta kulturalno- społeczno-sportowa obszaru,
- rozwój przestrzeni sprzyjającej ożywieniu kulturalno- rekreacyjnemu i wymianie międzypokoleniowej.

W zakresie **Lokalne Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe** realizacja Programu Rewitalizacji Gminy Kikół wpływać będzie na osiągnięcie założeń celów szczegółowych:

- Cel I: Poprawa atrakcyjności obszaru LGD;
 - Cel II: Rozwój aktywności gospodarczej na terenie LGD;
 - Cel III: Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD.
- Wskaźniki, na które oddziałuje Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kikół dotyczą:
- liczby osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów,
 - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek),
 - liczby wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach.

Tabela 1. Struktura osadnicza Gminy Kikół

Sołectwo/miejscowość	Powierzchnia [ha]	Udział [%]	Ludność [os.]		Udział w 2016r. [%]
			2015	2016	
Gmina Kikół	9 830	100	7173	7234	100
Ciełuchowo	784,44	7,98	380	382	5,30
Kołat-Rybniki	589,71	6	229	230	3,19
Grodzeń	475,25	4,83	221	221	3,08
Janowo	408,92	4,16	164	166	2,29
Lubin	846,78	8,61	571	578	7,96
Moszczonne	436,87	4,44	281	285	3,92
Kikół Wieś	757,58	7,71	311	319	4,34
Jarczechowo	198,42	2,02	136	136	1,90
Konotopie	357,52	3,64	138	140	1,92
Kikół	400,82	4,08	2190	2199	30,53
Zajeziórze	380,48	3,87	231	234	3,22
Hornówek	311,96	3,17	180	181	2,51
Trutowo	416,71	4,24	222	223	3,09
Sumin	1240,44	12,62	459	465	6,40
Walentowo	395,70	4,03	306	310	4,27
Wola	977,01	9,94	593	601	8,27
Dąbrówka	388,31	3,95	257	257	3,58
Wolęcin	455,56	4,63	234	237	3,26
Wymyślin	7,52	0,08	70	70	0,98

Źródło: UG Kikół

ZASOBY PRZYRODNICZE I KULTUROWE

Położenie gminy na terenie Pojezierza Dobrzyńskiego zapewnia gminie ciekawą rzeźbę terenu oraz dostępność czystych jezior polodowcowych. Najważniejsze z nich to: Konotopie, Sumińskie, Kikolskie, Stelkińskie i Moszczonne. Wody powierzchniowe uzupełniają rzeki: Lubianki, Rużca i Mienia. Tereny gminy cechuje bogata roślinność, typowa dla obszarów pojeziernych i polodowcowych, gdzie występują liczne gatunki ptaków wodnych oraz wiele gatunków ryb. Wyjątkowe tereny występują w okolicy wsi Zajeziórze. Są to „Drumliny Zbójeńskie”, czyli formy polodowcowe, które tworzą podłużne wzniesienia podzielone podmokłymi obniżeniami. Obszar ten jest objęty ochroną prawną i stanowi obszar chronionego krajobrazu o powierzchni 126 ha.

Różnorodność terenu sprzyja wytyczeniu ciekawych rowerowych i pieszych szlaków turystycznych. Powstały one dzięki działalności Stowarzyszenia Przyjaciół Gminy Kikół.

KOMUNIKACJA

Komunikacyjnie gmina położona jest na osi drogi krajowej nr 10 łączącej Warszawę ze Szczecinem, co umożliwia dogodnie połączenie drogowe z ośrodkiem powiatowym w Lipnie oraz siedzibą władz województwa i głównymi ośrodkami zdrowia, kultury i nauki w Toruniu i Bydgoszczy. Odległości z Kikoła do ważniejszych miast w Polsce:

- Toruń – 40 km
- Bydgoszcz – 56 km
- Warszawa – 167 km

Przewozy pasażerów na terenie gminy realizowane są przez PKS w Lipnie. Możliwe są bezpośrednie połączenia m.in. z Lipnem, Włocławkiem, Toruniem i Sierpcem. Przez teren gminy przebiega odcinek linii kolejowej Toruń – Sierpc o lokalnym znaczeniu.

Sieć dróg gminnych wynosi 70km, z tego 50,2km do drogi gruntowej, w tym znaczna część dróg jest w złym stanie technicznym.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Ogrzewanie

W gminie brak centralnych systemów zaopatrzenia w ciepło. Podstawowa sieć wsi to typowa zabudowa wiejska z przewagą domów jednorodzinnych wolnostojących, gdzie źródła ciepła mają charakter indywidualny z przewagą wykorzystania węgla.

Sieć wodociągowa

Gmina Kikół prawie w całości jest zwodociągowana. W 2015 r. długość sieci wodociągowej w gminie wynosi ogółem 165,8 km. Z sieci wodociągowej korzysta 98,21% mieszkańców gminy. 98,2% budynków mieszkalnych była podłączonych do sieci wodociągowej.

Sieć kanalizacyjna

Ścieki przesyłane są do mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków w Kikole o przepustowości 300 m³/dobę. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 38% mieszkańców. Na pozostałym obszarze ścieki gromadzone są w przydomowych zbiornikach zamkniętych i opróżniane za pomocą wozów asenizacyjnych.

System gazowniczy

Obecnie gmina nie posiada dostępu do gazu przewodowego. Mieszkańcy gminy korzystają z gazu propan - butan magazynowanego w butlach i zbiornikach przydomowych.

Energia elektryczna

Sieć energetyczna na terenie gminy jest dobrze rozwinięta i stanowi jednolity system krajowy. Obszar gminy zasilany jest ze stacji 110/15 kV zlokalizowanej w Lipnie.

SFERA GOSPODARCZA

Struktura użytkowania gruntów

Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo. Na jego rozwój wpływ mają stosunkowo dobre gleby i umiarkowany klimat. Łagodna rzeźba terenu sprzyja zarówno uprawom rolnym jak i hodowli. Na terenie gminy występują:

- użytki rolne – 87,21% (8 573ha),
- grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 2,52% (248 ha),
- grunty pod wodami – 3,92% (386ha),
- grunty zabudowane i zurbanizowane – 3,10% (305ha),
- nieużytki – 3,23% (318 ha).

Cechą charakterystyczną struktury użytkowania gruntów jest bardzo duży udział użytków rolnych (87,2%), z czego grunty orne stanowią niemal 80% natomiast łąki ok. 2%, pastwiska ok. 3% oraz sady ok. 1,5%. Gmina Kikół posiada gleby o stosunkowo wysokiej wartości rolniczej. Grunty orne klas II-IVb stanowią ok. 62% i występują głównie w północnej i zachodniej części gminy. Natomiast gleby w klasach V i VI występują w centralnej i południowej części gminy, gdzie w sołectwie Konotopie, stanowią 38% ogółu gruntów rolnych.

Rolnictwo

Rolnictwo stanowi główny czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Kikół. Na sytuację w rolnictwie wpływ ma różnorodność asortymentowa pierwotnej produkcji rolnej oraz słabo rozwinięte przetwórstwa rolno-spożywcze. Jednocześnie dobre powiązania komunikacji drogowej gminy z lokalnymi i regionalnymi obszarami powoduje ułatwienia transportowe w zbyciu pierwotnej produkcji rolnej. Dotyczy to głównie takich surowców jak:

- mleko - którego skupem i zagospodarowaniem zajmuje się Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo - Usługowe Spółka z o.o. "Agromlecz" w Lipnie,
- zboża - skup prowadzi Spółka z o.o. "Jantur" we wsi Kikół,
- żywiec wieprzowy i wołowy - skupem zajmuje się osoba prywatna, a ubojem i przerobem Zakłady Mięsne w Toruniu i Brodnicy,
- buraki cukrowe - skupem i przerobem zajmuje się Cukrownia "Sugar Pol" w Ostrowitem gmina Brzuze,
- rzepak - skup prowadzą Kujawskie Zakłady Przemysłu Tłuszczowego w Kruszwicy.

Na obszarze gminy działalność produkcyjną prowadzą 943 indywidualne gospodarstwa rolne. Struktura agrarna charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem, gospodarstwa małe o powierzchni do 10 ha stanowią 66% ogółu. Charakteryzuje je zróżnicowana struktura obszarowa. W strukturze obszarowej indywidualnych gospodarstw dominują gospodarstwa

średnie tj. od 5 do 10 ha. W ogólnej liczbie gospodarstw gminy stanowią one 42,7% (403 szt.). Gospodarstwa obszarowo powyżej 10 ha, stanowią 31,8% (300 gospodarstw), a przestrzennie koncentrują się w sołectwach: Grodzień, Janowo, Kołat Rybniki, Sumin, Trutowo.

Działalność gospodarcza

Rolniczy charakter gminy powoduje, że na obszarze gminy nie funkcjonuje wiele podmiotów prowadzących działalność pozarolniczą. Dominują przedsiębiorstwa usługowe działające w branży transportowej, budowlanej i remontowej. Główną formą prowadzonej działalności są najczęściej małe warsztaty i obiekty drobnej wytwórczości, przy czym brakuje działalności związanej z przetwórstwem rolno-spożywczym.

W roku 2015 wpisanych do rejestru REGON było 435 podmiotów. Pozytywne jest, że w latach 2010 – 2015 wystąpił znaczny wzrost aktywności gospodarczej, co przejawiało się wzrostem liczby podmiotów gospodarczych – przybyło 49, tj. ok. 13%.

Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru Regon

Jednostka terytorialna	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gmina Kikół	386	376	393	401	411	435

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Jednak jak wskazuje porównanie do statystyki województwa i powiatu (tabela 4), wskaźnik przedsiębiorczości wyróżnia się niekorzystnie. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tys. mieszkańców, jest znacznie niższy niż średnia dla województwa i powiatu i niemal o połowę niższy niż średnia krajowa.

Tabela 3. Wskaźnik przedsiębiorczości

Jednostka terytorialna	Podmioty na 10 tys. ludności
Polska	1 089
woj. kujawsko – pomorskie	927
powiat lipnowski	728
Gmina Kikół	597

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Turystyka

Gmina Kikół położona jest na Pojezierzu Dobrzyńskim i wyróżnia się bogatą roślinnością oraz ciekawymi obiektami architektoniczno – przestrzennymi, które stanowią atrakcję dla turystyki krajoznawczej. Najbardziej charakterystyczne dla gminy są rozproszone na całym jej obszarze zespoły parkowo–dworskie, z których większość wpisana jest do rejestru zabytków. Jeden z największych z nich o powierzchni 13,5 ha znajduje się w Kikole. Wśród wpisanych do rejestru zabytków należy wyróżnić:

- Zespół dworsko-parkowy z 2 połowy XIX w. w Hornówku,

- Zespół pałacowo – parkowy z XIX w. w Kikole,
- Zespół pałacowo – parkowy z XVIII/XIX w. w Lubinie,
- Zespół dworsko – parkowy z folwarkiem z XIX w. w Suminie,
- Zespół klasztorny w Trutowie z lat 1725 – 1738.

W gminie funkcjonuje dobrze rozwinięta sieć szlaków rowerowych o łącznej długości ponad 110km. Niestety turyści mają do dyspozycji ubogą bazę noclegową – dwa gospodarstwa agroturystycznych zlokalizowanych w miejscowości Niedźwiedź.

SFERA SPOŁECZNA

Ludność

Obszar gminy w 2015 r. zamieszkiwało 7 281 osoby, w tym widać znaczną przewagę mężczyzn – współczynnik feminizacji wynosi 96 . W ostatnich 5-ciu latach ubyło 55 mieszkańców (ok. 1%), kobiet ubyło 44, mężczyzn 11.

Tabela 4. Ludność Gminy Kikół w latach [os.]

Płeć	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	7 336	7 337	7 321	7 351	7 281
mężczyźni	3 726	3 732	3 736	3 736	3 715
kobiety	3 610	3 605	3 585	3 615	3 566

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W gminie Kikół występuje wyższy wskaźnik zgonów niż przeciętna dla powiatu i województwa. Korzystnie kształtuje się wskaźnik małżeństw, który jest wyższy zarówno od średniej powiatu (choć nieznacznie) jak i województwa. Podobnie jest z przyrostem naturalnym jak i urodzeniami żywymi, te wskaźniki również są wyższe.

Tabela 5. Charakterystyka demograficzna ludności Gminy Kikół w roku 2015

Obszar	Kobiety na 100 mężczyzn	Małżeństwa na 1000 ludności	Urodzenia żywe na 1000 ludności	Przyrost naturalny na 1000 ludności	Zgony na 1000 ludności
Gmina Kikół	96	5,6	10,7	0,4	10,26
Powiat lipnowski	101	5,0	10,2	-0,1	10,25
Województwo kujawsko-pomorskie	106	5,0	9,2	-0,6	9,83

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Struktura ekonomiczna wyraźnie różni się na tle woj. kujawsko – pomorskiego oraz kraju. W gminie występuje najwyższa (20,5%) liczba osób wieku przedprodukcyjnym oraz w wieku produkcyjnym (63,8%), natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym jest wyraźnie niższa (15,8%). W porównaniu z powiatem lipnowskim wartości są podobne.

Tabela 6. Struktura ekonomicznych grup wieku w 2015 r. [%]

Jednostka terytorialna	wiek przedprodukcyjny	wiek produkcyjny	wiek poprodukcyjny
Gmina Kikół	20,5	63,8	15,8
Polska	17,9	62,4	19,6
woj. kujawsko – pomorskie	18,2	62,7	19,1
powiat lipnowski	20,1	63,5	16,5

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Rynek pracy

W gminie Kikół liczba bezrobotnych w roku 2015 w stosunku do 2010 zmalała o 289 osób, w przypadku kobiet o 152 a mężczyzn o 137.

Tabela 7. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Gminie Kikół [os.]

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	785	768	710	723	673	496
mężczyźni	366	361	345	354	314	229
kobiety	419	407	365	369	359	267

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Przekłada się to na wskaźnik bezrobocia w gminie. W latach 2010-2015 można zaobserwować spadek tego wskaźnika zarówno w przypadku kobiet jak i mężczyzn. Tym niemniej widać, że udział bezrobotnych kobiet jest wciąż bardzo wysoki. Jest to jedna z przyczyn znacznej emigracji kobiet poza granice gminy.

Tabela 8. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Kikół [%]

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem	17,0	16,7	15,4	15,6	14,5	10,7
Mężczyźni	14,5	14,3	13,6	13,8	12,3	8,9
Kobiety	20,0	19,5	17,6	17,8	17,1	12,9

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zarejestrowanych na terenie gminy Kikół jest niższy niż dla powiatu lipnowskiego. Jednak w stosunku do województwa i kraju sytuacja w gminie jest gorsza.

Tabela 9. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]

Jednostka terytorialna	2015
woj. kujawsko – pomorskie	8,2
powiat lipnowski	12,2
Gmina Kikół	10,7

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Edukacja

System oświaty w gminie Kikół oparty jest o szkoły:

- Zespół Szkół w Kikole (gimnazjum i szkoła podstawowa)
- Szkoła Podstawowa w Ciełuchowie,
- Szkoła Podstawowa w Woli,
- Szkoła Podstawowa w Zajeździe.

Według danych z GUS, ogółem do szkół podstawowych w 2015 roku uczęszczało 454 uczniów, do gimnazjum 194. Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3 – 5 lat w roku 2015 to 177. W gminie funkcjonują 4 przedszkola zlokalizowane w Kikole, 1 publiczne oraz 3 niepubliczne prowadzone przez prywatnych przedsiębiorców.

Mieszkańcy gminy Kikół w porównaniu do całego województwa kujawsko – pomorskiego mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Kikół największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (33,4%) oraz zasadnicze zawodowe (20,1%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze (34,2%) oraz podstawowe (28,0%).

Ochrona zdrowia i opieka medyczna

Gmina Kikół posiada placówkę świadczącą usługi z zakresu ochrony zdrowia dla mieszkańców: NZOZ Zespół Opieki Rodzinnej „Na Złotej Górze” w Kikole. Kadre placówki stanowi: 1 pediatra, 1 specjalista medycyny rodzinnej i lekarz chorób dziecięcych. Dodatkowo w przychodni przyjmują systematycznie lekarze specjaliści: dermatolog (raz w miesiącu), urolog (dwa razy w miesiącu), chirurg – gastroenterolog (co tydzień), ginekolog – położnik (dwa razy w tygodniu).

Na terenie gminy Kikół funkcjonuje jeden gabinet stomatologiczny, mający umowę z NFZ w Kikole oraz jeden gabinet stomatologiczny prywatny również w Kikole.

Pomoc społeczna

Tabela 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2015	2016
Liczba rodzin korzystających z pomocy	665	630
Liczba osób w rodzinach	1 727	1 642
Liczba osób korzystających z posiłku	331	325
Liczba osób, którym przyznano zasiłek okresowy	393	349
Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały	42	42
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	738	754

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG Kikół

W roku 2016 w porównaniu z rokiem 2015 zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z pomocy o 5,3%, w tym liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy zmalała o 4,9%. Zmniejszyła się również liczba osób korzystających z posiłków – o 1,8%. W największym stopniu zmalała liczba osób, którym przyznano zasiłek okresowy – o 11,2%. Natomiast liczba osób, którym przyznano zasiłek stały nie uległa zmianie. W przypadku liczby dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny wystąpił wzrost o 2,12%.

Głównym powodem otrzymywania pomocy w roku 2016 było bezrobocie oraz niepełnosprawność. Było to odpowiednio 22,6% i 8,6% ogółu osób którym przyznano pomoc. Jednocześnie widać wyraźne zmniejszenie liczby osób korzystającym z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.

Tabela 11. Powody przyznania pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2015	2016
Ubóstwo	123	64
Bezrobocie	428	371
Niepełnosprawność	134	142
Długotrwała choroba	73	100
Wielodzietność lub potrzeba ochrony macierzyństwa	71	83
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego	127	121
Przemoc w rodzinie	0	0
Alkoholizm	0	1

Źródło: GOPS Kikół

Aktywność społeczna

Wg danych GUS za 2015 r. w gminie wskaźnik NGO: fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców = 30, gdzie dla województwa kujawsko-pomorskiego = 31, a powiatu lipnowskiego = 26. W tym znaczącą rolę odgrywa Ochotnicza Straż Pożarna, która prowadzi różnorodną działalność parakulturalną. Swoją obecnością uświetniają uroczystości religijne, różnego rodzaju święta gminne, biorą udział w pokazach i zawodach.

Wśród innych organizacji prowadzących aktywną działalność na terenie gminy na wyróżnienie zasługują: Klub Seniora "Jesienny Liść", Towarzystwo Rozwoju Partnerstwa Lokalnego "Szansa", Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Kikół, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Kikół, Stowarzyszenie Na Rzecz Pełnego Rozwoju Dzieci i Młodzieży w Zajeździu, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów koło nr 3 w Kikole.

Mieszkańcy gminy mają możliwość uprawiania sportu w działających na terenie gminy klubach sportowych: „Ogończyk” – Klub Sportowo – Rekreacyjny, „Kikolanka” – Gminny Klub Sportowy. Młodzież uczestniczy w uczniowskich klubach sportowych działających przy szkołach.

Jednakże w gminie brakuje powszechnie dostępnych obiektów dla aktywnego uprawiania sportów, w szczególności umożliwiających większą aktywność dorosłych w tym osób starszych, np. boisk sportowych, sal gimnastycznych, siłowni plenerowych.

Podsumowanie

Niekorzystne czynniki w gminie Kikół:

- ✓ Niska przedsiębiorczość i dominacją rolnictwa niskotowarowego – duża liczba małych gospodarstw, brak dużych zakładów przemysłowych czy przetwórczych;
- ✓ Duże uzależnienie od pomocy społecznej, w tym dla rodzin z dziećmi;
- ✓ Niski poziom wykształcenia mieszkańców, w szczególności wśród kobiet;
- ✓ Duże bezrobocie wśród kobiet i liczna emigracja kobiet za granice gminy;
- ✓ Niewielka oferta noclegów w tym praktycznie brak oferty agroturystycznej.

Czynniki tworzące potencjał rozwojowy gminy:

- ✓ Korzystna struktura demograficzna – znaczna populacja ludzi młodych;
- ✓ Wysoka aktywność społeczna, liczne aktywne NGO;
- ✓ Różnorodne środowisko naturalne oraz liczne obiekty kultury materialnej;
- ✓ Korzystne położenie na trasie drogi krajowej nr 10;
- ✓ Dobre jakościowo gleby i wysoki potencjał rolnictwa.

4 OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY

4.1 Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze Gminy Kikół nastąpiła poprzez zbadanie wszystkich sołectw pod kątem występowania problemów społecznych. W tym celu zebrano informacje na temat sytuacji społecznej w każdym sołectwie, a następnie wyliczono wskaźniki pozwalające na określenie obszarów problemowych.

Na terenie gminy występują sołectwa: Ciełuchowo, Dąbrówka, Grodzień, Hornówek, Janowo, Jarczechowo, Kikół, Kikół-Wieś, Kołat-Rybniki, Konotopie, Lubin, Moszczonne, Sumin, Trutowo, Walentowo, Wola, Wolęcin, Zajeziórze, Wymyślin. Sołectwa gminy Kikół zostały podzielone na dwie grupy:

- Grupa 1 sołectwa: Ciełuchowo, Janowo, Moszczonne, Konotopie, Kikół, Zajeziórze, Dąbrówka, Wymyślin, Wolęcin;
- Grupa 2 sołectwa: Hornówek, Trutowo, Kołat-Rybniki, Grodzień, Lubin, Kikół Wieś, Jarczechowo, Sumin, Walentowo, Wola.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane zebrane przez Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Grupa 1 sołectwa: Ciełuchowo, Hornówek, Janowo, Moszczonne, Konotopie, Kikół, Zajeziórze, Dąbrówka, Wymyślin, Wolęcin

Sołectwa te zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych poniższymi wskaźnikami:

- Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem

Zestawienie uzyskanych wartości dla badanych wskaźników przedstawia tabela 12. Koncentracja jednocześnie dwóch problemów społecznych, których wskaźniki przekraczają średnią dla gminy w grupie 1 występuje w sołectwach: Ciełuchowo, Hornówek i Moszczonne.

Tabela 12. Występowanie problemów w sferze społecznej – grupa 1

Sołectwo	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Liczba ludność ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem
Gmina Kikół	4626	1017	7173	1727	21,98%	24,08%
Cieluchowo	225	56	380	110	24,89%	28,95%
Janowo	120	23	164	26	19,17%	15,85%
Moszczonne	175	53	281	75	30,29%	26,69%
Konotopie	81	28	138	27	34,57%	19,57%
Kikół	1485	306	2190	412	20,61%	18,81%
Zajeziórze	152	22	231	38	14,47%	16,45%
Dąbrówka	158	28	257	112	17,72%	43,58%
Wymyślin	46	11	70	9	23,91%	12,86%
Wołęcín	138	33	234	54	23,91%	23,08%
Hornówek	112	28	180	74	25%	41,11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kikół

Grupa 2 sołectwa: Trutowo, Kołat-Rybniki, Grodzień, Lublin, Kikół Wieś, Jarczechowo, Sumin, Walentowo, Wola

Sołectwa te zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych poniższymi wskaźnikami:

- Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem

Jak widać z zestawienia w tabeli 13, w badanych sołectwach występuje powszechny problem związany ze złą sytuacją materialną - duża liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Jednakże koncentracja jednocześnie dwóch problemów społecznych których wskaźniki przekraczają średnią dla gminy w grupie 2 nie występuje. Zatem żadne z sołectw nie spełnia kryterium obszaru zdegradowanego.

Tabela 13. Występowanie problemów w sferze społecznej – grupa 2

Sołectwo	Ludność w wieku produkcyjnym	Bezrobotni pozostający bez pracy 12 miesięcy i dłużej	Liczba ludność ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem
Gmina Kikół	4626	90	7173	1727	1,95%	24,08%
Trutowo	131	1	222	61	0,76%	27,48%
Kołat-Rybniki	154	2	229	80	1,30%	34,93%
Grodzeń	135	0	221	76	0,00%	34,39%
Lubin	369	2	571	137	0,54%	23,99%
Kikół Wieś	198	2	311	75	1,01%	24,12%
Jarczechowo	80	4	136	32	5,00%	23,53%
Sumin	288	5	459	127	1,74%	27,67%
Walentowo	197	1	306	97	0,51%	31,70%
Wola	382	5	593	105	1,31%	17,71%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kikół

Podsumowując koncentracja jednocześnie dwóch problemów społecznych których wskaźniki przekraczają średnią dla gminy występuje w trzech sołectwach: Cieluchowo, Moszczonne, Hornówek. Zatem te miejscowości brane są pod uwagę do dalszego wyznaczania obszaru zdegradowanego.

4.2 Analiza pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w sferze pozaspołecznej

Dalsza delimitacja nastąpiła poprzez zbadanie sołectw Cieluchowo, Moszczonne i Hornówek pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych. Na terenie tych sołectw nie występują przestrzenie zdegradowane W rozumieniu „Zasady programowania...” pkt 3 ppkt 6. Następnie sołectwa te zbadano pod kątem występowania, co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w strefie gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej lub infrastrukturalnej.

Tabela 14. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze pozaspołecznej

Sołectwo	Liczba podmiotów - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Cieluchowo	9	225	4,00
Moszczonne	15	175	8,57
Hornówek	10	112	8,93
GINA	435	4626	9,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kikół

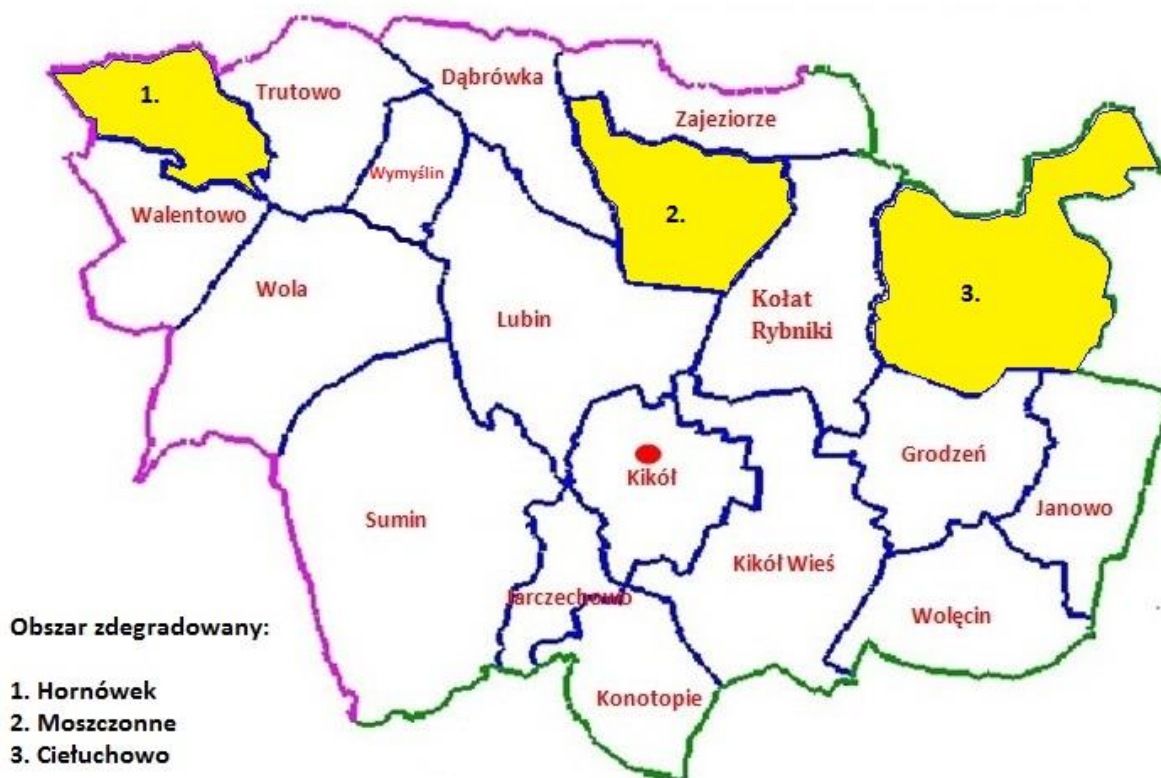
Koncentracja przynajmniej jednego problemu pozaspołecznego którego wskaźnik jest gorszy niż dla gminy występuje w sołectwach: Ciełuchowo, Moszczonne, Hornówek. Tym samym sołectwa te wskazują na obszar zdegradowany gminy Kikół. Obszary te zamieszkuje łącznie 11,82% ludności gminy i zajmują one 15,6% obszaru gminy.

Tabela 15. Obszar zdegradowany gminy Kikół

Sołectwo	Powierzchnia		Ludność	
	[ha]	[%]	[os.]	[%]
Obszar zdegradowany	1533,27	15,60%	841	11,72%
Ciełuchowo	784,44	7,98%	380	5,30%
Moszczonne	436,87	4,44%	281	3,92%
Hornówek	311,96	3,17%	180	2,51%
GMINA KIKÓŁ	9 830		7173	

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 2. Mapa obszaru zdegradowanego w gminie Kikół

Źródło: Opracowanie własne

5 OBSZAR REWITALIZACJI GMINY

Zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...” Obszar rewitalizacji, to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Wyznaczony obszar zdegradowany nie przekracza 20% powierzchni gminy i 30% mieszkańców, dlatego w całości zalicza się on do obszaru rewitalizacji, w skład którego wchodzi sołectwa **Moszczonne, Hornówek i Cieluchowo**.

Główne problemy na obszarze rewitalizacji to:

- Wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym – starzejące się społeczeństwo,
- Wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem – ubóstwo mieszkańców.

Zatem działania rewitalizacyjne w miejscowościach Moszczonne, Hornówek i Cieluchowo koncentrować się będą na:

zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej

Miejscowości te spełniają warunki określone dla powyższego celu:

- a) wykazują wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 16. Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem

	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej
Gmina Kikół	7173	1727	24,07%
Moszczonne	281	75	26,69%
Hornówek	180	74	41,11%
Cieluchowo	380	110	28,94%

Źródło: Opracowanie własne

- b) lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących;

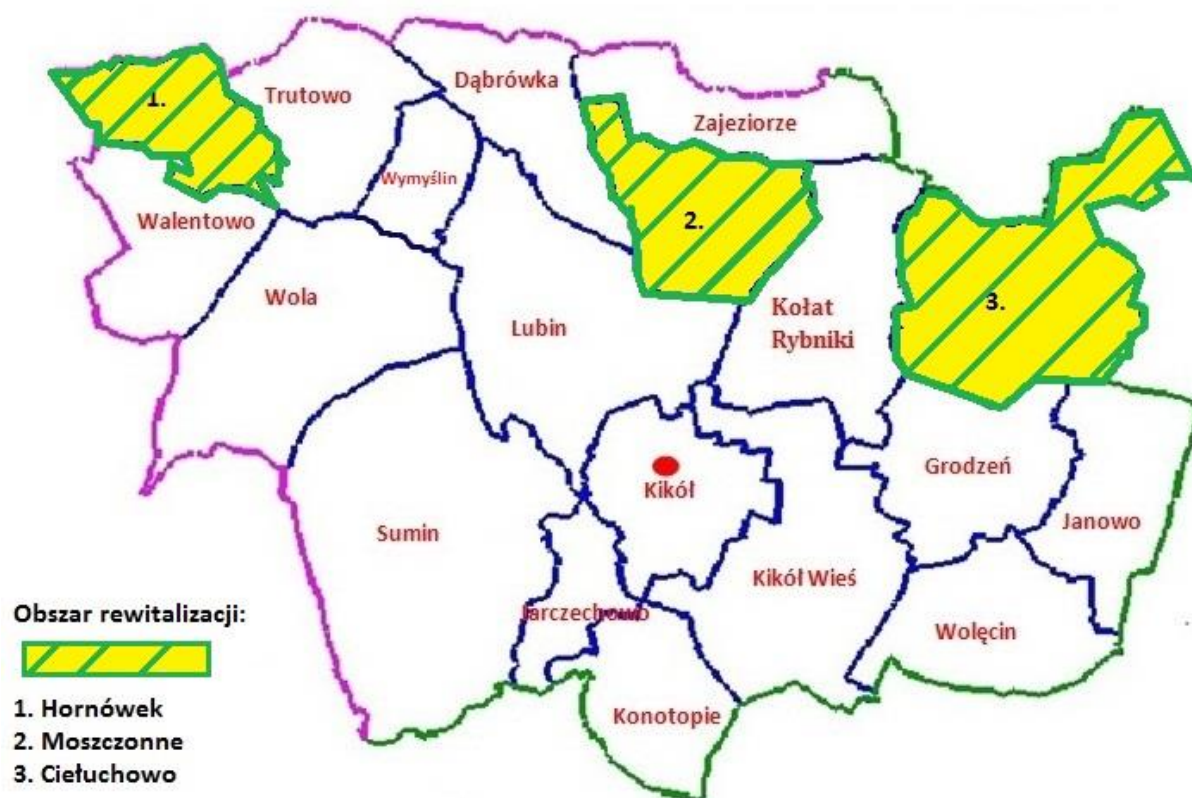
Lokalny samorząd posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących.

Tabela 17. Powierzchnia i ludność Gminy Kikół objęta rewitalizacją

Sołectwo	Powierzchnia		Ludność	
	[ha]	[%]	[os.]	[%]
Obszar rewitalizacji	1533,27	15,60%	841	11,72%
Ciełuchowo	784,44	7,98%	380	5,30%
Moszczonne	436,87	4,44%	281	3,92%
Hornówek	311,96	3,17%	180	2,51%
GMINA KIKÓŁ	9 830		7173	

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 3. Mapa obszaru rewitalizacji w gminie Kikół

Źródło: Opracowanie własne

6 DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Sołectwo Hornówek

Obszarem rewitalizacji objęto całe sołectwo o powierzchni 311,96 ha. Położone jest na obrzeżach gminy w zachodnio-północnej części. Hornówek sąsiaduje z sołectwami Trutowo, Walentowo i Wola oraz gminą Czernikowo. Sołectwo położone jest w atrakcyjnej okolicy nad jeziorem Steklin, co stwarza duży potencjał dla rozwoju turystyki. Są tu także urodzajne gleby II-IV klasy bonitacyjnej, co sprzyja produkcji rolnej. Zasadny jest także rozwój przetwórstwa rolno - spożywczego opartego o lokalną bazę surowcową (warzywnictwo, sadownictwo) oraz z uwagi na niskie skażenie środowiska przyrodniczego i oddalenie od szlaków komunikacyjnych, produkcja zdrowej żywności.

W sołectwie nie ma szczególnych atrakcji turystycznych, znajduje się tu zespół dworski z 2 poł. XIX w. wpisany do rejestru zabytków pod nr: 200/A z 23.04.1986. Dwór jest zamieszkały w złym stanie. W otoczeniu występuje pozostałości parku krajobrazowego z 2 poł. XIX w.

Rewitalizowany obszar zamieszkuje 180 osób, w ciągu ostatnich 10 lat ubyło 11 mieszkańców, w tym znacznie zmniejszyła się liczba ludzi młodych (10 os.). Obecnie struktura ludności przedstawia się następująco:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 22,22% (40os.),
- Ludność w wieku produkcyjnym: 62,22% (112 os.),
- Ludność w wieku poprodukcyjnym: 15,56% (28 os.).

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności w wieku produkcyjnym wynosi 25% i jest znacznie wyższy niż wskaźnik dla gminy – 15,01%.

Liczba bezrobotnych wyniosła 13 osób, w tym 3 to osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy. Jak wykazuje analiza wskaźnikowa liczba bezrobotnych nie wskazuje sytuacji gorszej niż średnia dla gminy jednak z zakresie długotrwałego bezrobocia sytuacja ta jest mniej korzystna niż średnia w gminie.

Natomiast widać tu jednak niski poziom rozwoju przedsiębiorczości przejawiający się we wskaźniku liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na poziomie 8,93, przy wskaźniku dla gminy 9,40. Niski poziom rozwoju przedsiębiorczości przekłada się na małą liczbę atrakcyjnych miejsc pracy, w szczególności dla kobiet (7 z 10 podmiotów świadczy usługi budowlane), co przekłada się na niski dochód mieszkańców i wysoki poziom uzależnienia od pomocy społecznej. W 2015 r. ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystały 74 osoby, co stanowi 41,11% mieszkańców

Hornówka. W porównaniu do średniej dla gminy (24,08%) jest to wynik bardzo niekorzystny. W tym 97% dzieci do 17 roku życia objęta jest pomocą społeczną. Sytuacja tak jest bardzo niekorzystna dla rozwoju sołectwa, gdyż w połączeniu z niską przedsiębiorczością oznacza dużą bezradność i brak perspektyw na zmianę, co może prowadzić do dalszego pogarszania się sytuacji. Głównym powodem przyznawania pomocy społecznej jest bezrobocie i niepełnosprawność.

Hornówek oddalony jest od głównych szlaków komunikacyjnych, brakuje tu również utwardzonych dróg, a drogi istniejące są w bardzo złym stanie. W sołectwie brakuje również ścieżek pieszo rowerowych, czy choćby oznaczenia szlaków turystycznych.

Za wyjątkiem zdewastowanego budynku świetlicy w sołectwie praktycznie brak jakiegokolwiek infrastruktury społecznej. Budynek świetlicy znajduje się w złym stanie bez ogrzewania. Ściany są zawilgocone i pokryte pleśnią. Brakuje tam podstawowego wyposażenia umożliwiającego prowadzenie zajęć i warsztatów. Brakuje także zagospodarowanego otoczenia, w tym placu zabaw czy siłowni plenerowej.

Podsumowanie problemów występujących w sołectwie:

- ✓ Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej,
- ✓ Wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym,
- ✓ Niski poziom wskaźnika przedsiębiorczości,
- ✓ Brak odpowiednio dostosowanej infrastruktury społecznej,
- ✓ Zły stan techniczny dróg,
- ✓ Znaczna odległość od centrum gminy,
- ✓ Niskie wyposażenie w infrastrukturę społeczną - świetlica w złym stanie technicznym.

Sołectwo Cieluchowo

Położone jest na obrzeżach gminy w wschodnio-północnej części. Cieluchowo sąsiaduje z sołectwami Kołat Rybniki, Grodzeń i Janowo oraz z gminą Chrostkowo.

Obszarem rewitalizacji objęto całe sołectwo o powierzchni 784,44 ha. Rewitalizowany obszar zamieszkuje 380 osób, a struktura ludności przedstawia się następująco:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 26,06% (99os.),
- Ludność w wieku produkcyjnym: 59,21% (225 os.),
- Ludność w wieku poprodukcyjnym: 14,73% (56 os.).

Tak jak w Hornówku również tu widać przewyższający udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności w wieku produkcyjnym, który wynosi 24,88% i jest wyższy niż wskaźnik dla gminy – 15,01%.

Liczba bezrobotnych wyniosła 34 osoby, w tym 3 to osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy. Jak wykazuje analiza wskaźnikowa liczba bezrobotnych wskazuje sytuację gorszą (15,11% udział bezrobotnych w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym) niż średnia dla gminy (12,41%).

W Cieluchowie widoczny jest słaby rozwój przedsiębiorczości przejawiający się we wskaźniku liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze, który wynosi 4,00% przy wskaźniku dla gminy 9,40%. Ponadto w sołectwie zarejestrowane są 2 spółki handlowe, w tym jedna z nich ma status małego przedsiębiorstwa (tworzy miejsca pracy). Niski poziom rozwoju przedsiębiorczości przekłada się na małą liczbę atrakcyjnych miejsc pracy, co przekłada się na niski dochód mieszkańców i wysoki poziom uzależnienia od pomocy społecznej. Są tu dobre gleby sprzyjające rozwojowi rolnictwa. Ponieważ jest stosunkowo duże sołectwo, zasadny jest rozwój usług obsługi rolnictwa, przetwórstwa rolno - spożywczego opartego o lokalną bazę surowcową (warzywnictwo, sadownictwo) oraz z uwagi na niskie skażenie środowiska przyrodniczego i oddalenie od szlaków komunikacyjnych, produkcja zdrowej żywności.

W 2015 r. ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystało 110 osób, co stanowi 28,94% mieszkańców Cieluchowa. W porównaniu do gminy (24,08%) jest to wynik niekorzystny. Jednocześnie 57,6% dzieci do 17 roku życia objęta była pomocą społeczną. Głównym powodem przyznawania pomocy społecznej jest bezrobocie (40,6% przypadków) i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego (15,3% przypadków). Istotnym powodem jest także ubóstwo (13,6% przypadków) oraz wielodzietność (11,9%). Sytuacja tak jest niekorzystna dla rozwoju sołectwa, gdyż w połączeniu z niską przedsiębiorczością oznacza dużą bezradność i brak perspektyw na zmianę, co może prowadzić do dalszego pogarszania się sytuacji, w szczególności zagrożeniem jest przekazywanie niekorzystnych zachowań z pokolenia na pokolenie (dziedziczenie biedy). W sołectwie ok 33% gospodarstw domowych, to gospodarstwa 5 i więcej osobowe.

Sytuację pogarsza bardzo niski poziom wykształcenia mieszkańców, 78,3% mieszkańców ma wykształcenie podstawowe, a kolejne 17,8% zasadnicze zawodowe. W sołectwie funkcjonuje szkoła podstawowa w Cieluchowie, do której uczęszcza 70 uczniów (również z sąsiednich sołectw), które uczą się w 7 oddziałach. Funkcjonuje tu również niepubliczny punkt przedszkolny. W szkole działa klub sportowy, jednak szkoła nie ma sali gimnastycznej z boiskiem czy boiska.

Sołectwo oddalone jest od siedziby gminy (Kikoła) jedynie o 4 km i połączone jest droga utwardzoną jednak stan drogi jest zły.

W obszarze rewitalizacji znajduje się świetlica wiejska, która jest jedynym miejscem spotkań, integracji i rozwoju kulturalnego mieszkańców. Organizowane są tu różne imprezy. Jednak budynek jest w złym stanie technicznym, wymaga generalnego remontu. Mieszkańcy z pomocą Ochotniczej straży Pożarnej wkładają wiele pracy, aby życie kulturalne wsi kwitło, a dzieci miały możliwość zagospodarowania swego czasu wolnego w sposób inny niż gry komputerowe, telewizja. Brakuje tam jednak podstawowego wyposażenia umożliwiającego prowadzenie zajęć i warsztatów. Brakuje także zagospodarowanego otoczenia, w tym placu zabaw czy siłowni plenerowej.

Podsumowanie problemów występujących w sołectwie:

- ✓ Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej – problem biedy, w tym przede wszystkim wśród rodzin wielodzietnych;
- ✓ Stosunkowo wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym – problemy seniorów;
- ✓ Niski poziom przedsiębiorczości – brak atrakcyjnych miejsc pracy, brak wsparcia dla rozwoju pozarolniczej działalności,
- ✓ Wysokie bezrobocie,
- ✓ Niskie wyposażenie w infrastrukturę społeczną - świetlica w złym stanie technicznym, brak zaplecza sportowego i rekreacyjnego, w tym zły stan techniczny dróg.

Sołectwo **Moszczonne**

Położone jest w centralnej części gminy. Sąsiaduje z sołectwami Kołat Rybniki, Dąbrówka, Lubin, Zajeziórze. Moszczonne oddalone jest od gminnej miejscowości Kikół o 4 km. Położenie przy drodze wojewódzkiej nr 554 umożliwia dogodne połączenie drogowe wsi z siedzibą gminy – Kikołem oraz z miastami powiatowymi Lipno, Toruń, Golub Dobrzyń. Dzięki temu wieś ma dobre połączenie autobusowe co umożliwia dojazd do ośrodków miejskich i dostęp do ich infrastruktury.

Obszarem rewitalizacji objęto całe sołectwo o powierzchni 436,87ha. Rewitalizowany obszar zamieszkuje 281 osób, w tym współczynnik feminizacji wynosi 100, a struktura ekonomiczna ludności przedstawia się następująco:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 18,86% (53os.),
- Ludność w wieku produkcyjnym: 62,27% (175 os.),

- Ludność w wieku poprodukcyjnym: 18,86% (53 os.).

Również w Moszczonnie widać wyraźnie wyższy niż w gminie udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności w wieku produkcyjnym (30,28%). Jest to największy udział na terenie obszaru rewitalizowanego.

Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze wynosi 8,57% i w porównaniu do gminy jest to poziom niekorzystny (9,40%). Niski poziom rozwoju przedsiębiorczości przekłada się na małą liczbę atrakcyjnych miejsc pracy, co z kolei przekłada się na niski dochód mieszkańców i wysoki poziom uzależnienia od pomocy społecznej. W sołectwie występują stosunkowo dobre gleby sprzyjające rozwojowi rolnictwa. Zasadny jest rozwój usług obsługi rolnictwa, przetwórstwa rolno - spożywczego opartego o lokalną bazę surowcową (warzywnictwo, sadownictwo).

Brak atrakcyjnych miejsc pracy przekłada się na udział osób korzystających z pomocy społecznej. W 2015 r. było to 75 osób, czyli 26,69% mieszkańców i było to więcej niż wskaźnik dla gminy. Jednocześnie 56,0% dzieci do 17 roku życia objęta była pomocą społeczną. Głównym powodem przyznawania pomocy społecznej jest bezrobocie (51,5% przypadków). Pozostałe przypadki występują w dużo mniejszej ilości. W kolejności następnej jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego (15,1% przypadków).

W Moszczonnie prężnie działa Ochotnicza Straż Pożarna oraz Koło Gospodyń Wiejskich. W 2007 roku zagospodarowano remizę OSP na potrzeby świetlicy środowiskowej przy, której mieszkańcy zorganizowali boisko. Odbywa się tu wiele imprez okolicznościowych. mieszkańcy podejmują działania, które integrują osoby starsze, dzieci, młodzież. Na własny koszt starają się remontować budynek, jednak mimo to jest on w złym stanie. Ściany są zawilgocone, pokryte pleśnią. Budynek nie jest odpowiednio ogrzewany, co również źle wpływa na jego stan techniczny. Świetlica nie jest w pełni wyposażona, co ogranicza aktywność NGO. Podobnie teren wokół świetlicy należy zagospodarować tak, aby stworzyć miejsca aktywności dla seniorów i dzieci. Brakuje tam obecnie całej infrastruktury umożliwiającej czynny udział osób starszych i niepełnosprawnych. Świetlica wymaga dostosowania do tej grupy społecznej, co ogranicza zakres aktywności NGO.

Podsumowanie problemów występujących w sołectwie:

- ✓ Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej – problem biedy;
- ✓ Stosunkowo wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym – problemy seniorów;

- ✓ Niski poziom przedsiębiorczości – brak atrakcyjnych miejsc pracy, brak wsparcia dla rozwoju pozarolniczej działalności,
- ✓ Wysokie bezrobocie, w tym bezrobocie długotrwałe,
- ✓ Niskie wyposażenie w infrastrukturę społeczną - brak zaplecza sportowego i rekreacyjnego, w tym brak przygotowanych terenów dla aktywności seniorów.

7 WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Program działań wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego odnosi się do wszystkich sfer, w których zdiagnozowano problemy. Jak pokazuje analiza przeprowadzona w rozdziale 4 i 5. Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano dwa główne problemy społeczne: starzejące się społeczeństwo oraz wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Natomiast w sferze gospodarczej problemem jest niski poziom rozwoju przedsiębiorczości, co ma przełożenie na świadczenia z pomocy społecznej, gdzie głównym powodem udzielenia pomocy jest bezrobocie i niskie dochody w rodzinach.

Tym samym w Gminie Kikół sformułowano następującą wizję obszaru rewitalizacji:

Do 2023 roku nastąpi zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych.

Ważne przy określaniu wizji było poznanie oczekiwań społeczeństwa wobec zamierzonej rewitalizacji danego obszaru. Oczekiwania i potrzeby zgłaszane były przez interesariuszy w toku prowadzonych konsultacji. Dla zespołu ds. rewitalizacji, który opracował program miały znacznie, gdyż tylko działania oczekiwane przez społeczeństwo lokalne może zostać przez nie akceptowane, co będzie też miało decydujący wpływ na realizację wizji oraz osiągnięcie zakładanych celów. Za najważniejsze uznano:

- Rozwój oferty integracyjnej i aktywizacyjnej mieszkańców w szczególności pomoc w trudnych sytuacjach (bezradność) oraz wsparcie międzypokoleniowe,
- Stworzenie atrakcyjnych miejsc aktywizacji dla seniorów,
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej – budynków kultury, terenów publicznych, dróg, chodników, oświetlenia, miejsc rekreacji.

Głównym powodem występowania problemów jest bezradność i brak wiary w możliwość zmiany swojej sytuacji, co w dużej mierze związane są z małą aktywnością i mobilnością mieszkańców. Zatem dla przeciwdziałania tym problemom zaplanowano **stworzenie oferty aktywizującej i integrującej społeczeństwo, w szczególności osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem**. Poprzez aktywne udział mieszkańców w organizowanych zajęciach takich jak: koła zainteresowań, zajęcia kulinarne związane z tradycją regionu, zajęcia edukacyjne, mieszkańcy zaczną współpracować ze sobą a efekty tej współpracy będą prezentowane podczas organizowanych wspólnie spotkań integracyjnych takich jak: święto gminy, dzień dziecka.

Podstawowe działania polegać będą na organizacji aktywnych zajęć i włączenie we wspólne działania w ramach klubu seniora i świetlicy środowiskowej. Działania będą realizowane przez zatrudniony personel (animatore kultury, opiekun świetlicy, trener), prowadzący zajęcia w ramach świetlicy wiejskiej. W tym zakresie prowadzone będą także zajęcia z aktywizacji ruchowej, w postaci specjalnych zajęć dla seniorów, oraz osób niepełnosprawnych, wraz ze szkoleniami nt. fizjoterapii, co wpłynie na poprawę kondycji psychicznej i fizycznej mieszkańców. Dla osób bezrobotnych oraz zagrożeniem wykluczeniem społecznym zaplanowano przede wszystkim aktywizację społeczną, tj. zachęcenie do udziału we wspólnych zajęciach, w ramach których będą dodatkowe szkolenia i warsztaty pokazujące różne możliwości podejmowania pracy w domu oraz zajęcia terapeutyczne, w ramach których będą pokazywane różne możliwości zmiany sytuacji życiowej.

Jednocześnie w celu zmniejszenia ubóstwa (ograniczenie korzystania z pomocy społecznej), będą podejmowane działania w zakresie **zwiększenia aktywności zawodowej**. W tym obszarze kluczową rolę będą odgrywać szkolenia w zakresie podniesienia kompetencji i nabycia nowych umiejętności. W tym celu planuje się realizację szeregu warsztatów związanych z rękodziełem i rzemiosłem, w tym w szczególności w zakresie domowego przetwórstwa spożywczego oraz wykorzystania Internetu (co pozwoli to m.in. na nawiązanie nowych kontaktów i promocję). Aby ułatwić decyzje o podjęciu działalności gospodarczej zaplanowano projekt „Bądź przedsiębiorczy”, w ramach którego eksperci przedstawiają zasady prowadzenia małych przedsiębiorstw oraz możliwości uzyskania wsparcia finansowego, w tym dla zakładania spółdzielni socjalnej. Zakłada się też, że eksperci będą udzielać konsultacji w ramach działania Centrum Aktywizacji Środowiskowej. W tym celu zakłada się rozwijanie współpracy międzypokoleniowej i skorzystanie z doświadczenia seniorów - współpraca z emerytowanymi ekspertami, np. księgowa, kucharka, murarz itp. oraz współpraca z młodzieżą, w szczególności wspólne zajęcia, w tym wzajemna pomoc przy opiece dla seniorów, czy korzystania z Internetu.

Realizacja zadań w zakresie aktywizacji wymaga dostępności do infrastruktury społecznej i technicznej. Przede wszystkim konieczny jest remont świetlic wiejskich i zagospodarowanie terenów publicznych, głównie w celu dostosowania do potrzeb seniorów i osób niepełnosprawnych, co bezpośrednio wpłynie na praktyczne możliwości realizacji działań w sferze społecznej, edukacyjnej oraz aktywizacji ruchowej. Elementem poprawy infrastruktury będzie remont dróg gminnych, co jest zarówno konieczne dla poprawy możliwości komunikacyjnych (możliwość poprowadzenia połączeń autobusowych w Hornówku) jak i poprawy potencjału społeczno-gospodarczego (dostępność terenów publicznych dla szerokiej społeczności), co będzie wpływać na wzrost aktywności społecznej (aktywizacja) jak i gospodarczej.

8 CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ

8.1 Cele rewitalizacji

Dla wybranych obszarów rewitalizacji wybrano cele rewitalizacji zgodnie ze wskazaniami „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”. Wybór celu został podyktowany zidentyfikowanymi na etapie diagnozy i konsultacji społecznymi problemami, które ukierunkowały podejmowane działania na osiągnięcie zakładanych rezultatów. Wytypowane cele muszą uwzględniać wyniki przeprowadzonych badań, a także możliwości spełnienia jednego z celów rewitalizacji wskazanych w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych...”.

Uwzględniając powyższe dla Programu Rewitalizacji Gminy Kikół określono następujący cel: **zwiększenie partycypacji w życiu społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji.**

Przyjęty cel odpowiada zjawiskom zidentyfikowanym w diagnozie oraz przyjętym obszarom interwencji i kluczowym grupom docelowym.

8.2 Kierunki Działań

KIERUNEK DZIAŁAŃ 1. Wzrost aktywizacji społecznej

PRZEDSIĘWZIĘCIE 1.1 Rozwój oferty aktywizacyjnej

- 1.1.1 „Aktywna gmina”,
- 1.1.2 Centrum Aktywizacji Środowiskowej,
- 1.1.3 Klub Seniora,
- 1.1.4 Inicjatywy integrujące na rzecz lokalnej społeczności.

PRZEDSIĘWZIĘCIE 1.2 Podnoszenie kompetencji

- 1.2.1 Edukowanie i podnoszenie umiejętności,
- 1.2.2 „Bądź przedsiębiorczy”,
- 1.2.3 Kurs komputerowy

KIERUNEK DZIAŁAŃ 2. Poprawa infrastruktury technicznej na terenie rewitalizacji.

PRZEDSIĘWZIĘCIE 2.1 Modernizacja obiektów infrastruktury społecznej.

- 2.1.1 Modernizacja świetlicy wiejskiej w Cieluchowie,
- 2.1.2 Modernizacja świetlicy wiejskiej oraz zagospodarowanie terenów publicznych w Moszczonem.
- 2.1.3 Modernizacja świetlicy wiejskiej w wraz z przebudową drogi w Hornówku.

Poszczególnym przedsięwzięciom przypisano adekwatne wskaźniki rezultatu, których osiągnięcie udowodni skuteczne zrealizowanie celów rewitalizacji, co przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 18. Wskaźniki dla celów rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem (Moszczonne)	26,7%	24,1%
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem (Hornówek)	41,1%	24,1%
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem (Cieľuchowo)	28,9%	24,1%
Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszk. w wieku produkcyjnym (Moszczonne)	8,6	9,4
Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszk. w wieku produkcyjnym (Hornówek)	8,9	9,4
Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszk. w wieku produkcyjnym (Cieľuchowo)	4,0	7,1
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych wsparciem w programie (os)	0	55
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta wsparciem, u których wzrosła aktywność (os)	0	28
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (os)	0	78
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna	0	24
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykl. społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (os)	0	16
Liczba osób korzystających ze rewitalizowanych obszarów (os)	0	350
Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych (szt.)	0	12
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	5
Długość przebudowanych dróg gminnych (km)	0	2,1

9 LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonych celów oraz wyprowadzenia obszarów rewitalizowanych ze stanu kryzysowego, a także zrealizowania wytyczonych kierunków działań niezbędne jest wskazanie głównych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W poniższej tabeli 19 wskazano kluczowe dla procesu rewitalizacji przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne zaplanowane w celu osiągnięcia celów określonych w punkcie 8.1 powyżej.

Tabela 19. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowan a wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
Główny cel rewitalizacji: Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji									
KIERUNEK DZIAŁAŃ 1. Wzrost aktywizacji społecznej.									
Ciełuchowo / Moszczonne/ Hornówek	1.1. Rozwój oferty aktywizacyjnej	1.1.1 „Aktywna gmina”	S	Gmina Kikół	Organizacja zajęć aktywizujących kierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Planuje się organizację działań obejmujących: - warsztaty edukacyjne i integrujące - szkolenia w ramach NGO z zakresu tradycji lokalnego rzemiosła, ziołolecznictwa, ekologii, agroturystyki - funkcjonowanie klubów i warsztatów zainteresowań, w tym klubów zainteresowań w oparciu o spotkania z ciekawymi ludźmi, - organizacja spotkań z ekspertami, konsultantami (psycholog, prawnik, księgowa, doradca zawodowy itp.) - wyjazdy studyjne w ramach poznawania dobrych praktyk Praca animatora kultury (1/2 etatu) w 3 świetlicach oraz koszt organizacji zajęć, warsztatów oraz wyjazdów studyjnych.	Ciełuchowo / Moszczonne/ Hornówek - świetlica wiejska	240 000,00	Prognozowane rezultaty: ▪ Wzrost aktywności społecznej. ▪ Zwiększenie zainteresowania zmianą sytuacji życiowej. ▪ Zapobieganie wykluczeniu. ▪ Zmniejszenie uzależnienia od pomocy społecznej Wskaźnik -Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 78 os.(Ciełuchowo-33 os., Moszczonne-23 os.,Hornówek-22 os.) - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 24 os.	Rejestr uczestników (listy obecności) Ankieta monitorująca losy uczestników

Cieľuchowo / Moszczonne / Hornówek	1.1. Rozwój oferty aktywizacyjnej	1.1.2 Centrum Aktywizacji Środowiskowej	S	Gmina Kikół	Organizacja świetlicy środowiskowej, w której będą prowadzone różnego rodzaju zajęcia aktywizujące przeznaczone dla seniorów oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, których celem będzie integracja i aktywizacja poprzez współpracę i udział we wspólnych zajęciach: • organizacja zajęć między pokoleniowych, w tym opieki dla seniorów oraz dzieci i młodzieży, • organizacja kafejki internetowej oraz nauka korzystania z ICT w ramach współpracy międzypokoleniowej, • aktywizacja ruchowa – zajęcia sportowe w plenerze, taniec, aerobik, nordic walking. Praca opiekuna świetlicy (1/2 etatu) w latach 2020-2021	Cieľuchowo / Moszczonne / Hornówek - świetlica wiejska	216 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ aktywizacja środowiska - nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych, ▪ nabycie nowych kompetencji społecznych przez osoby zagrożone wykluczeniem. Wskaźnik - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 78 os. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 24 os. - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych wsparciem w programie – 55 os -Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta wsparciem u których wzrosła aktywność-28 os.	Rejestr uczestników (listy obecności) Ankieta monitorująca
Cieľuchowo / Moszczonne / Hornówek	1.1. Rozwój oferty aktywizacyjnej	1.1.3 Klub Seniora	S	Gmina Kikół	Organizacja zindywidualizowanych zajęć dla seniorów a także osób niepełnosprawnych, których celem jest poprawa funkcji psychicznej oraz sprawności fizycznej. Zakłada się, że podstawą aktywizacji będzie współpraca różnych środowisk poprzez wspólne zajęcia w ramach Klubu Seniora: zajęcia artystyczne, warsztaty, spotkania z ekspertami (dietetyk, psycholog, rehabilitant) oraz zajęcia artystyczne, ćwiczenia ruchowe z wykorzystaniem ścieżek, siłowni zewnętrznych (zajęcia animacyjne i sportowe dla seniorów). Zajęcia będą organizowane w świetlicach oraz w dostępnych miejscach publicznych wyposażonych w odp. Infrastrukturę (ścieżki spacerowe, siłownie plenerowe, boiska) Zajęcia prowadzone we współpracy z opiekunem świetlicy oraz animatorem kultury ramach działania 1.1.1 oraz 1.1.2. oraz instruktorem oraz rehabilitantem.	Cieľuchowo / Moszczonne / Hornówek - tereny publiczne / świetlica wiejska	194 400 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ zmniejszenie uzależnienia od pomocy społecznej wśród seniorów - zapobieganie wykluczeniu ▪ aktywizacja środowiska - nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych, Wskaźnik: - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych wsparciem w programie – 55 os. - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta wsparciem, u których wzrosła aktywność - 28 os.	Rejestr uczestników (listy obecności) Ankieta monitorująca

Cieľuchowo / Moszczonne / Hornówek	1.1. Rozwój oferty aktywizacyjnej	1.1.4 Inicjatywy integrujące na rzecz lokalnej społeczności	S	Gmina Kikół	Działania aktywizujące różne grupy społeczne, w tym w szczególności dla seniorów oraz osób zagrożonych wykluczeniem poprzez współpracę międzyśrodowiskową i organizację wspólnych wydarzeń kulturalnych i rekreacyjnych (festyny i pikniki) - cykliczne festyny z okazji np. dni gminy, dożynek, dzień ziemniaka i sadownika, święto kwiatów itp, z wykorzystaniem tradycji i zasobów lokalnych. Będą to wydarzenia organizowane w przestrzeni publicznej na obszarach rewitalizowanych, w celu popularyzacji zajęć aktywizujących realizowanych w ramach KS oraz CAŚ. Planuje się organizację 2 wydarzeń w każdym OR przez 2 lata.	Cieľuchowo / Moszczonne / Hornówek - tereny publiczne	60 000,00 zł	Prognostowane rezultaty: - aktywizacja środowiska - nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych, - zmniejszenie uzależnienia od pomocy społecznej Wskaźnik rezultatu: - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 78 os. - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych wsparciem w programie – 55 os - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta wsparciem u których wzrosła aktywność-28 os. - Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych – 12	Rejestr uczestników Ankieta monitorująca
Cieľuchowo / Moszczonne / Hornówek	1.2 Aktywizacja zawodowa	1.2.1 Edukowanie i podnoszenie umiejętności	S	Gmina Kikół	W ramach projektu planuje się przygotowanie zindywidualizowanej oferty wsparcia dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym ułatwiającego powrót do aktywnego życia, w tym na rynek pracy, co wpłynie na zwiększenie dochodów i poprawę warunków materialnych. Będą to działania opiekuna środowiskowego oparte o różnego rodzaju narzędzie o charakterze indywidualnym, rodzinnym, środowiskowym. Działania mają na celu zachęcenie do udziału w zajęciach aktywizujących NGO oraz szkoleniach organizowanych przez gminę i urząd pracy. Także spotkania z ekspertami, którzy będą pomagać dobrać odpowiednie szkolenia zawodowe oraz udzielić indywidualnego wsparcia w rozpoczęciu działalności gospodarczej. Planowane są 2 cykle projektów w każdym OR przez 2 kolejne lata	Cieľuchowo / Moszczonne / Hornówek - świetlica wiejska	192 000,00 zł	Prognostowane rezultaty: - zachęcenie do aktywnego udziału w szkoleniach i warsztatach, - zwiększenie motywacji i wiary we własne siły do powrotu na rynek pracy - zachęcenie do aktywnego poszukiwania pracy - zmniejszenie uzależnienia od pomocy społecznej Wskaźnik - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 78 os. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna-24 os. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykl. społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - 16 os.	Listy obecności

Cieľuchowo / Moszczonno / Hornówek	1.2 Aktywizacja zawodowa	1.2.2 „Bądź przedsiębiorczy”	G	Gmina Kikół	Organizacja szkoleń, których celem będzie aktywizacja zawodowa i nabycie nowych umiejętności w zakresie prowadzenia własnej działalności - przekazanie podstawowej wiedzy niezbędnej dla każdego początkującego przedsiębiorcy, dotycząca: formalności urzędowych, podatków, źródeł finansowania działalności oraz z aktualnymi przepisami dotyczącymi prowadzenia działalności gospodarczej. Zakłada się, że pobudzanie przedsiębiorczości nastąpi w oparciu o nabycie nowych umiejętności w ramach działania 1.1.1 oraz 1.1.2, gdzie istotnym elementem będzie współpraca z ekspertami i konsultantami – stały bezpłatny punkt porad. Planowany jest cykl warsztatów w każdym OR oraz powtórzenie zajęć w następnym roku w Cieľuchowie ze względu na bardzo niski wsk. przedsiębiorczości.	Cieľuchowo / Moszczonno / Hornówek - świetlica wiejska	88 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ zwiększenie motywacji i wiary we własne siły do powrotu na rynek pracy ▪ wzrost aktywności gospodarczej ▪ zmniejszenie uzależnienia od pomocy społecznej Wskaźnik - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 78 os. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykl. społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)- 16 os.	Listy obecności, Badanie dalszych losów uczestników projektu
Cieľuchowo / Moszczonno / Hornówek	1.2 Aktywizacja zawodowa	1.2.3 Kurs komputerowy	S	Gmina Kikół	Celem projektu jest podnoszenia kompetencji w zakresie ICT. W ramach projektu przewiduje się: • organizacja kursów ICT – korzystanie z komputera do celów komunikacji i promocji • szkolenia w zakresie poznania nowoczesnych urządzeń biurowych i komunikacyjnych: skanery, drukarki i oprogramowani biurowe • wyposażenie świetlic środowiskowych w odpowiednie stanowiska komputerowe, które następnie będą wykorzystane do celów szkolenia i aktywizacji zawodowej Współpraca z animatorem świetlicy oraz w ramach współpracy z NGO – praktyczne rozwijanie nabytych umiejętności.	Cieľuchowo / Moszczonno / Hornówek - świetlica wiejska	90 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ poszerzenie wiedzy i umiejętności – zwiększenie szans na rynku pracy, ▪ zapewnienie kompetencji do prowadzenia własnej działalności, ▪ zmniejszenie uzależnienia od pomocy społecznej. Wskaźnik - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 78 os. -Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna-24 os. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykl. społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)- 16 os.	Listy obecności Badanie dalszych losów uczestników projektu
Kierunek działań: 2. Poprawa infrastruktury technicznej na terenie rewitalizacji.									

Cieľuchowo	2.1 Modernizacja obiektów infrastrukt. społecznej	2.1.1 Modernizacja świetlicy wiejskiej w Cieľuchowie	T	Gmina Kikół	Remont świetlicy jest niezbędny dla realizacji zaplanowanych zadań 1.1.1, 1.1.2, 1.1.3/ Obiekt należy dostosować do potrzeb realizacji projektów oraz do potrzeb seniorów i osób niepełnosprawnych. W ramach remontu świetlicy przewiduje się: ▪ remont dachu i pomieszczeń wraz z termomodernizacją ▪ wyposażenie w media - założenie instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej wraz z remontem łazienki ▪ wyposażenie w zaplecze kuchenne ▪ remont i wyposażenie sali świetlicowej ▪ zagospodarowanie terenu wokół świetlicy	Cieľuchowo – świetlica	300 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ stworzenie wielofunkcyjnego obiektu dla potrzeb edukacji i kultury z salami szkoleniowymi o różnym przeznaczeniu ▪ obniżenie kosztów utrzymania budynku ▪ poprawa estetyki i bezpieczeństwa użytkowników Wskaźnik - Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 150 os. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.	Monitoring obiektu Ankietyzacja korzystających ze świetlicy
Moszczone	2.1 Modernizacja obiektów infrastrukt. społecznej	2.1.2 Modernizacja świetlicy wiejskiej w Moszczonem .	T/PF	Gmina Kikół	Remont świetlicy jest niezbędny dla realizacji zaplanowanych zadań 1.1.1, 1.1.2, 1.1.3 Obiekt należy dostosować do potrzeb realizacji projektów oraz do potrzeb seniorów i osób niepełnosprawnych. W ramach remontu świetlicy przewiduje się: termomodernizację, modernizację instalacji elektrycznej wraz z remontem łazienki, wyposażenie w zaplecze kuchennego, remont i wyposażenie sali świetlicowej. Elementem zwiększenia aktywności mieszkańców będzie zagospodarowanie terenu, co pozwoli na realizację zajęć aktywizujących w przestrzeni publicznej dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami jak i osób bezrobotnych. W ramach zagospodarowania terenu przewiduje się zagospodarowanie przestrzeni wokół świetlicy w tym przyległych terenów nad jeziorem, gdzie będą stworzone miejsca do rekreacji oraz zajęć na powietrzu: budowę siłowni, postawienie elementów małej architektury: ławek i zadaszeń dla szatni plenerowej, stojaków dla rowerów, parkingu dla seniorów.	Moszczone - świetlica/ tereny publiczne przy świetlicy	280 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ zwiększenie aktywności społecznej - ułatwienie dostępu do obiektów rekreacyjnych ▪ zwiększenie atrakcyjności gospodarczej - nadanie przestrzeni nowych funkcji, stworzenie nowych możliwości prowadzenia działalności gospodarczej, ▪ integracja mieszkańców Wskaźnik: - Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 110 os. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 2 Długość przebudowanych dróg gminnych- 0,2 [km]	Ankieta monitorująca Dokumentacja odbiorowa/ podwykonawcza

Hornówek	2.1 Modernizacja obiektów infrastrukt. społecznej	2.1.3 Modernizacja świetlicy wiejskiej w wraz z przebudową drogi w Hornówku	T	Gmina Kikół	Remont świetlicy jest niezbędny dla realizacji zaplanowanych zadań 1.1.1, 1.1.2, 1.1.3/ Obiekt należy dostosować do potrzeb realizacji projektów oraz do potrzeb seniorów i osób niepełnosprawnych. W ramach remontu świetlicy przewiduje się: remont dachu i pomieszczeń wraz z termomodernizacją, wyposażenie w media - założenie instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej wraz z remontem łazienki, wyposażenie w zaplecze kuchenne, remont i wyposażenie sali świetlicowej, zagospodarowanie terenu wokół świetlicy. Elementem realizacji projektu jest realizacja drogi dojazdowej, której brak wpływa na asymilację OR oraz wykluczenie lokalnej społeczności oraz uniemożliwia wyprowadzenie OR z sytuacji kryzysowej. Prace przewidują modernizację nawierzchni, budowę ścieżki pieszo rowerowej, co umożliwi seniorom dostęp do infrastruktury społecznej.	Hornówek – świetlica	1 000 000,00 zł	Prognostowane rezultaty: ▪ ułatwienie dojazdu do najważniejszych punktów gminy, świetlicy, szkoły, urzędów, ▪ poprawa atrakcyjności społeczno gospodarczej - zmniejszenie wykluczenia ▪ poprawa warunków środowiska Wskaźnik: - Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 90 os. - Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 - Długość przebudowanych dróg gminnych- 1,9 [km]	Pomiar czasu przejazdu przed realizacją inwestycji i po jej realizacji
----------	--	--	---	-------------	---	----------------------	-----------------	---	--

Źródło: Opracowanie własne

1 S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno – funkcjonalny, T – techniczny

Tabela 20. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia ²	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
CEL REWITALIZACJI: Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji			
KIERUNEK DZIAŁAŃ 3 Rozwój infrastruktury społecznej i technicznej dla rozwoju społeczno-gospodarczego na terenie rewitalizacji			
Moszczonne	1	Techniczny	Remont boiska i terenu towarzyszącego: wyrównanie płyty boiska , zainstalowanie bramek, zamontowanie ławek, zamontowanie szatni plenerowej
Cieľuchowo	2	Techniczny	Remont boiska i terenu towarzyszącego: remont płyty głównej boiska szkolnego - przystosowanie do boiska typu orlik z nawierzchnią poliuretanową, przystosowane do gry w kosza i siatkówkę , letnia szatnia, siłownia zewnętrzna dostosowana do potrzeb seniorów, ogrodzenie płyty boiska głównego i całego obiektu.

Ciełuchowo / Moszczonno/ Hornówek	3	Techniczny	Podłączenie budynków do sieci kanalizacyjnej lub/i wybudowanie przydomowych oczyszczalni
--------------------------------------	---	------------	--

Źródło: Opracowanie własne, S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno – funkcjonalny, T – techniczny

10 MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI

Formuła projektów zintegrowanych

Formuła projektów zintegrowanych zakłada, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), planuje się również zrealizować projekty społeczne finansowane m. in. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), przy czym projekty infrastrukturalne pełnią jedynie funkcję uzupełniającą dla projektów społecznych, a ich realizacja jest niezbędna dla prowadzenia działań społecznych. W działaniach planowanych do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kikół są:

- organizacja imprez kulturalnych, konkursów i warsztatów i festynów przy wykorzystaniu środków EFS, środków gminy, jak i środków prywatnych (wolontariat i sponsoring),
- zagospodarowanie obiektów i przestrzeni dla celów kultury, sportu i wypoczynku finansowane ze środków EFRR, środków gminy, jak i środków prywatnych (wolontariat i sponsoring).

Podstawą planowanych działań jest realizacja szeregu działań społecznych, które będą współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Planuje się m.in.: działania Klubu Seniora, Centrum Aktywizacji Środowiskowej, warsztaty artystyczne oraz szkolenia doskonalenia umiejętności personalnych, a także cykl imprez aktywująco integrujących - jako główne przedsięwzięcia w ramach rewitalizacji. Na potrzeby realizacji ww. działań dostosowane będą pomieszczenia świetlic wiejskich. Ponadto przeprowadzone będzie szereg projektów w zakresie poprawy infrastruktury technicznej i przestrzenno – funkcjonalnej (zagospodarowanie terenów publicznych, modernizacja boiska, doprowadzenie drogi).

Projekty rewitalizacyjne będą komplementarne z działaniami społecznymi i kulturalnymi realizowanymi cyklicznie przez Gminę, co pozytywnie wpłynie na zasięg i moc oddziaływania przedsięwzięć planowanych w ramach rewitalizacji. Zarówno integracja jak i komplementarność wpisana jest we wszystkie projekty. Przedsięwzięcia w zakresie rozwój oferty integracyjnej oraz oferty spędzania czasu wolnego obejmują kilka działań wzajemnie powiązanych: szkolenia i zajęcia z zakresu tradycji lokalnego rzemiosła, rękodzieła, ziołolecznictwa, ekologii, agroturystyki, szkolenia w zakresie poznania nowoczesnych urządzeń biurowych i komunikacyjnych, spotkania z ekspertami (dietetyk, psycholog, doradca zawodowy itp.). Nabyte umiejętności będą rozwijane w ramach zajęć międzypokoleniowych realizowanych przez NGO.

W ramach Centrum Aktywizacji Środowiskowej funkcjonować będzie zarówno świetlica środowiskowa jak i opieka dla seniorów oraz młodzieży, gdzie istotnym elementem będzie

współpraca z NGO, które będą organizować i prowadzić kluby dyskusyjne i wspólne czytanie książek, gazet, itp. oraz organizację wspólnych wydarzeń kulturalnych i rekreacyjnych (festyny i pikniki) jaki obejmować będą aktywizację sportową z ofertą dla seniorów.

Wszystkie działania przyczynią się do osiągnięcia efektów rewitalizacji jakimi są m.in. wzrost aktywności społecznej i ożywienia społecznego w konsekwencji ograniczenie wykluczenia społecznego i uzależnienia od pomocy społecznej.

Komplementarność przestrzenna

Podczas tworzenia, a także na etapie realizacji programu rewitalizacji Gmina bierze pod uwagę wzajemnie powiązania pomiędzy projektami realizowanymi na obszarze rewitalizacji, jak i poza nim. Wszystkie projekty rewitalizacyjne będą realizowane na wybranym obszarze rewitalizacji, przy czym zasięg ich oddziaływania będzie dużo większy niż wyznaczony obszar rewitalizacji. Projekty realizowane na terenie rewitalizowanych sołectw będą wpływać na wszystkich mieszkańców tych sołectw oraz gminy. Planowane działania będą promowane tak, aby zachęcić do udziału jak największą liczbę uczestników z całego obszaru gminy a także regionu. Planowane cykliczne festyny poprzez promocję będą miały charakter gminny i regionalny.

Jednakże prowadzone działania nie spowodują przenoszenia problemów z obszarów rewitalizacji na inne obszary. Nie będą również prowadzić do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Dzięki osadzeniu struktury zarządzania programem rewitalizacji w ramach Urzędu Gminy zapewnione zostało, że wszelkie działania podejmowane w Gminie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki zostaną skoordynowane. Dla zachowania komplementarności przestrzennej podmiot zarządzający procesem rewitalizacji w Gminie będzie prowadził ciągłą analizę następstw podejmowanych decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (jak np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę). Szczegółowo sposoby zarządzania programem rewitalizacji opisano w rozdziale 13. Dzięki zapewnieniu komplementarności przestrzennej, projekty rewitalizacyjne wywołają skuteczną poprawę całego obszaru rewitalizacji (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach).

Komplementarność problemowa

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne dopełniają się tematycznie, a program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji w wielu aspektach. Tym samym prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy, a realizowane projekty doprowadzą wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziale 8: Cele rewitalizacji i kierunki działań.

Program działań wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego odnosi się do wszystkich sfer, w których zdiagnozowano problemy. Na obszarze rewitalizacji **zdiagnozowano**

dwa główne problemy społeczne: starzejące się społeczeństwo oraz wysoki udział ludności korzystającej z pomocy społecznej. Ponadto z przeprowadzonych badań i konsultacji wynika, że głównym problemem jest bezrobocie oraz bezradność.

Przyjęta koncepcja zakłada, że realizacja planowanych działań z zakresu rewitalizacji doprowadzi do aktywizacji społecznej i gospodarczej gminy. **Podstawowym działaniem rewitalizacyjnym będzie aktywizacja różnych grup społecznych**, w tym w szczególności osób wykluczonych i bezradnych, w tym osób starszych i bezrobotnych (główna przyczyna korzystania z pomocy społecznej), co przyczyni się także do poprawy sytuacji życiowej oraz zmniejszenia ilości osób korzystających z pomocy społecznej.

W tym celu podejmowane będą działania w zakresie aktywnej integracji o charakterze środowiskowym (m.in. kluby seniora, świetlica środowiskowa) oraz działania wspierające w zakresie animacji, rozwoju i współpracy w ramach lokalnych partnerstw. **Podstawą realizacji działań w zakresie aktywizacji społecznej** będzie poprawa dostępności i jakości infrastruktury. Podstawowe zadanie w tym obszarze obejmują: remont świetlic oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej: dróg, boisk i placów zabaw.

Aktywność zawodową zamierza się stymulować poprzez warsztaty i szkolenia w ramach których nastąpi podniesienie kwalifikacji i nabycie nowych umiejętności, a także rozwijanie i doskonalenie nabytych umiejętności w ramach działania NGO, gdzie będą organizowane zajęcia związane z rękodziełem i rzemiosłem artystycznym. Działania te mają doprowadzić do nabycia nowych umiejętności oraz aktywności oraz zmiany postaw w zakresie przedsiębiorczości, co uwzględniając rozwój i promocję regionu doprowadzi do poprawy warunków materialnych ludności w szczególności grup zagrożonych ubóstwem.

Ważnym elementem prowadzonych działań rewitalizacyjnych jest wzmacnianie potencjału na rzecz poprawy sytuacji grupy seniorów, m. in. poprzez większą podaż usług dostosowanych do potrzeb seniorów i osób niepełnosprawnych, w tym poprzez aktywność związaną ze sportem, rekreacją i działalnością NGO, korzystających z modernizowanych pomieszczeń i przestrzeni publicznej, które wymagają dostosowania do poziomu aktywności osób starszych. Zatem w obszarze rewitalizacji zwiększy się podaż usług związanych z aktywnością seniorów i osób niepełnosprawnych, w tym m.in. poprzez aktywność związaną z rekreacją i działalnością NGO, w ramach zajęć artystycznych i aktywizacyjnych korzystających z pomieszczeń świetlicy wiejskiej jak, przystani czy dworku, ale także terenów publicznych: boiska, siłowni zewnętrznych i ścieżek pieszo-rowerowych.

Istotnym elementem aktywizacji będzie współpraca z NGO w celu rozwiania nabytych umiejętności. W tym celu przewidziane jest wsparcie dla organizacji warsztatów i zajęć

pozwalających na aktywizację ale i dających motywację dla pracy na warsztatach i uczestnictwie w zajęciach NGO (spotkania towarzyskie, koła zainteresowań, warsztaty artystyczne, kulinarne, itp.). Konieczna jest modernizacja świetlic wiejskich wraz otoczeniem (plac zabaw, siłownia, miejsce spotkań w okresie letnim), która musi być dostosowana do prowadzenia planowanych działań z uwzględnieniem potrzeb seniorów i osób niepełnosprawnych. W tym celu planuje się również przeprowadzenie prac modernizacji dróg, co umożliwi sprawne poruszanie się i włączenie obszarów peryferyjnych do sieci transportu publicznego.

Odpowiednie nastawienie do pracy i wiara w możliwości zmiany swojego losu będzie podstawą dla aktywizacji zawodowej i zmniejszenia poziomu ubóstwa. W tym zakresie planuje się przeprowadzenie warsztatów związanych z rękodziełem i rzemiosłem, kursy zawodowe i kursy podnoszące kompetencje, np. kurs korzystania z nowych mediów ICT, szkolenia typu „Bądź przedsiębiorczy”, czy projekty informacyjne na temat tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnej. Zakłada się, że działania te prowadzone będą m. in. w zmodernizowanych świetlicach. Aktywizacja zawodowa będzie prowadzona zarówno przez nauczycieli/ ekspertów jak i w ramach działań NGO (działalność lokalnych klubów i kół zainteresowań) – kontynuacja i doskonalenie nabytych umiejętności podczas wspólnych zajęć jako sposób na miłe spędzanie czasu.

Efektem tak zaplanowanej rewitalizacji będzie poprawa sytuacji grupy seniorów, osób samotnych i bezradnych wymagających pomocy ze strony gminy w konsekwencji zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej.

Część projektów rewitalizacyjnych wymaga pomieszczeń zamkniętych: świetlica środowiskowa, klub seniora, zajęcia artystyczne, szkolenia zawodowe a część, zakładająca zwiększenie aktywności ruchowej seniorów, wymaga wykorzystania zmodernizowania przestrzeni publicznej. Zatem jako uzupełniające zaplanowano działania w sferze infrastruktury rekreacyjno-turystycznej, w tym projekty dotyczące poprawy dostępności do terenów rewitalizowanych: poprawę jakości dróg, budowę boisk, a także udostępnienie dla szerokiej społeczności zasobów środowiskowych i zabytków.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna

Przedstawiony w rozdziale 13 System zarządzania realizacją programu rewitalizacji został zaprojektowany w taki sposób aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych, organizacji pozarządowych, sektora przedsiębiorców i mieszkańców) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Gminy Kikół w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjnej zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz środków własnych Gminy Kikół. Zakłada się również angażowanie w proces rewitalizacji kapitału prywatnego (np. przedsiębiorców), jak również wykorzystanie formuły partnerstwa publiczno-prywatnego (np. przy zagospodarowaniu obiektów zabytkowych będących własnością prywatną, które zostaną udostępnione dla szerokiej publiczności przy współpracy z samorządem, a także angażowanie środków własnych w prowadzenie działalności NGO).

Na podstawie obowiązujących regulacji przewiduje się współfinansowanie projektów rewitalizacyjnych z następujących źródeł:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (budżet UE),
- Europejski Fundusz Społeczny (budżet UE),
- Budżet Państwa (rezerwa celowa, programy dotacyjne krajowe, środki Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej),
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Środki własne Gminy,
- Środki prywatne.

Oprócz środków publicznych (w tym środków Budżetu Gminy) zakłada się udział podmiotów prywatnych – osób fizycznych i podmiotów gospodarczych, które wstępnie wyraziły zainteresowanie podjęciem działań w sferze gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej, głównie związane jest to z modernizacją budynków (elewacje, termomodernizacje), jak i prowadzeniem aktywności gospodarczej w strefie jezior (pomosty, wypożyczalnie sprzętu pływającego obsługa turystów, wędkarzy) oraz współfinansowanie działania NGO, w tym festynów.

Koordinacja środków UE i środków pochodzących z instrumentów krajowych służyć będzie realizacji zasady dodatkowości. Planowane projekty odnoszące się do rozwoju przedsiębiorczości są związane z udziałem środków prywatnych (np. udział własny w dotacjach na rozpoczęcie działalności gospodarczej).

Komplementarność międzyokresowa

W latach 2007-2013 na terenie gminy Kikół realizowano szereg projektów, które świadczą o tym, że działania podjęte w ramach rewitalizacji stanowią kontynuację dotychczasowych kierunków działań. Wśród nich znalazły się m. in. takie projekty jak:

Tabela 21. Lista projektów realizowanych przez gminę Kikół w latach 2007-2013.

Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z EU [zł]	Działanie
Termomodernizacja budynku szkoły i budynku UG w Kikole	Gmina Kikół	935911.56	707897.41	2.3. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza
Rozwój infrastruktury edukacyjnej w Gminie Kikół - wyposażenie i dostosowanie pracowni w szkołach.	Gmina Kikół	94996.30	58717.08	3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: www.mapadotacji.gov.pl.

11 MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI

Interesariusze rewitalizacji

Ideą rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez prowadzone w sposób kompleksowy, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, które są skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie lokalnego programu rewitalizacji. Podmioty zaliczane do interesariuszy rewitalizacji:

- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze,
- Mieszkańcy gminy inni niż mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą na terenie gminy,
- Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność społeczną na terenie gminy, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- Jednostka samorządu terytorialnego i jej jednostki organizacyjne,
- Organy władzy publicznej.

Formy partycypacji społecznej

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji i stanowi fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Partycypacja nie powinna ograniczać się jedynie do informowania (np. w formie spotkań, dyskusji i warsztatów) czy konsultowania działań władz lokalnych. Procesowi

rewitalizacji powinny towarzyszyć zaawansowane metody partycypacji, takie jak współdecydowanie, aktywne uczestnictwo w projektach czy kontrola obywatelska. Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym:

- ✓ Udział w konsultacjach społecznych,
- ✓ Udział samorządu w pracach nad programem rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kikół został wypracowywany przez samorząd i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu opierały się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością zamieszkującą obszar rewitalizacji, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi oraz innymi użytkownikami obszaru.

Ankiety

W terminie 31.05.2017 r. oraz 01.06.2017 r. przeprowadzono ankietę dotyczącą obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat aktualnych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na obszarach zdegradowanych gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań w zakresie rewitalizacji, mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze. Ankietę przeprowadzono także podczas spotkań z mieszkańcami obszarów rewitalizacji.

Ankieta była dostępna na stronie kikol.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełnioną ankietę można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub wrzucić do urny wystawionej w holu Urzędu.

Łącznie pozyskano 159 ankiet. Wzór ankiety stanowi załącznik nr 1. Wyniki przeprowadzonej ankiety przedstawia załącznik nr 2.

Konsultacje

W dniach od 13 lipca 2017 r. do 3 sierpnia 2017r. trwały konsultacje społeczne, podczas których Interesariusze mieli możliwość wglądu do programu oraz możliwość składania wniosków i uwag. Dokument wyłożony został w w/w dniach w Urzędzie Gminy w Kikole. Wszyscy mieszkańcy gminy Kikół mogli zgłaszać swoje zastrzeżenia na piśmie drogą tradycyjną bądź elektroniczną.

Spotkanie.

Dnia 20 marca 2018 roku odbyło się spotkanie z mieszkańcami sołectwa Moszczonno w sprawie konsultacji na temat Lokalnego programu rewitalizacji Gminy Kikół. odczytano treść dokumentu i wysłuchano uwag mieszkańców. Debatowano na temat rozwoju sołectwa

Moszczonne, zastanawiano się nad przedsięwzięciami, które pomogą zrealizować, osiągnąć założone cele.

Przeprowadzono rozmowy telefoniczne z sołtysem Moszczonnego na temat w/w Dokumentu. poza tym wszyscy mieszkańcy Gminy Kikół mieli możliwość telefonicznie bądź osobiście zgłosić uwagi wyznaczonemu pracownikowi Urzędu Gminy w Kikole.

W okresie od 03 do 06 lipca 2018 r. Interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu programu rewitalizacji drogą mailową na adres urząd@kikol.pl bądź osobiście wyznaczonemu pracownikowi Urzędu Gminy w Kikole. W tych dniach w/w Program został wyłożony do wglądu w pok. nr 5 Urzędu Gminy w Kikole.

Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zagwarantować wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, odbędą się konsultacje w ramach przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kikół. Prowadzone będą również działania związane z promocją i informowaniem o realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie oraz stanie wdrażania programu. W celu zapewnienia każdemu zainteresowanemu dostępu do tych informacji i możliwość zgłaszania uwag przewidywane są następujące formy konsultowania/informowania:

- Strona internetowa kikol.pl,
- Biuletyn Informacji Publicznej,
- Zebrania sołeckie,
- Promocja działań rewitalizacyjnych podczas lokalnych imprez,
- Rozmowy z przedstawicielami mieszkańców – radnymi i sołtysem.

12 SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Tabela 22. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ³	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie RPO	Poddziałanie RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EFS	EFRR	Inne				
Ciełuchowo / Moszczonne/ Hornówek	2020 – 2021	1.1. Rozwój oferty aktywizacyjnej	S	1.1.1 „Aktywna gmina”	Gmina Kikół	240 000,0	85	204 000,0	204 000,0	-	36 00,0 JST	-	11.1	-	-
Ciełuchowo / Moszczonne/ Hornówek	2020 – 2021	1.1. Rozwój oferty aktywizacyjnej	S	1.1.2 Centrum Aktywizacji Środowiskowej	Gmina Kikół	216 000,0	85	183 600,0	183 600,0	-	32 400,0 JST	-	11.1	-	-
Ciełuchowo / Moszczonne/ Hornówek	2020 – 2021	1.1. Rozwój oferty aktywizacyjnej	S	1.1.3 Klub Seniora	Gmina Kikół	194 400,0	85	165 240,0	165 240,0	-	29 160,0 JST	-	11.1	-	-

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kikół

-str. 51

Cieľuchowo / Moszczonno / Hornówek	2020 – 2021	1.1. Rozwój oferty aktywizacyjnej	S	1.1.4 Inicjatywy integrujące na rzecz lokalnej społeczności	Gmina Kikół,	60 000,0	85	51 000,0	51 000,0	-	9 000,0 JST	-	11.1	-	-
Cieľuchowo / Moszczonno / Hornówek	2020 – 2021	1.2 Aktywizacja zawodowa	S	1.2.1 Edukowanie i podnoszenie umiejętności	Gmina Kikół,	192 000,0	85	163 200,0	163 200,0	-	28 800,0 JST	-	11.1	-	-
Cieľuchowo / Moszczonno / Hornówek	2020 – 2021	1.2 Aktywizacja zawodowa	S	1.2.2 „Bądź przedsiębiorczy”	Gmina Kikół,	88 000,0	85	74 800,0	74 800,0	-	13 200,0 JST	-	11.1	-	-
Cieľuchowo / Moszczonno / Hornówek	2020 – 2021	1.2 Aktywizacja zawodowa	S	1.2.3 Kurs komputerowy	Gmina Kikół,	90 000,0	85	76 500,0	76 500,0	-	13 500,0 JST	-	11.1	-	-
Cieľuchowo	2019 – 2020	2.1 Modernizacja obiektów infrastrukt. społecznej	S	2.1.1 Modernizacja światlicy wiejskiej w Cieľuchowie	Gmina Kikół,	300 000,0 0	85	255 000,00	-	225 000,0	45 000,0 JST	-	7.1	-	1.1.1. 1.1.2 1.1.3

Moszczonne	2019 – 2020	2.1 Modernizacja obiektów infrastrukt. społecznej	T/PF	2.1.2 Modernizacja świetlicy wiejskiej w oraz zagospodarowanie terenów publicznych w	Gmina Kikół,	280 000,0	85	238 000,0	-	238 000,0	42 000,0 JST	-	7.1	-	1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4
Hornówek	2019 – 2020	2.1 Modernizacja obiektów infrastrukt. społecznej	T	2.1.3 Modernizacja świetlicy wiejskiej w wraz z przebudową drogi w Hornówku	Gmina Kikół,	1 000 000,0	85	850 000,0	-	850 000,0	150 000,0 JST	-	7.1	-	1.1.1 1.1.2 1.1.3

3 S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno – funkcjonalny, T – techniczny

Tabela 23 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Szacowana wartość (zł)	Źródło finansowania			
					Środki publiczne			Środki prywatne
					EFRR	EFS	Inne	
Moszczonne	1	Techniczny	Remont boiska i terenu towarzyszącego.	200 000	130 000	-	70 000,0 JST	-
Ciełuchowo	2	Techniczny	Remont boiska i terenu towarzyszącego.	1 000 000	650 000	-	350 000,0 JST	-
Ciełuchowo / Moszczonno / Hornówek	3	Techniczny	Podłączenie budynków do sieci kanalizacyjnej lub/i wybudowanie przydomowych oczyszczalni	2 000 000	1 300 000	-	700 000,0 JST	-

13 SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI

Istotą procesu rewitalizacji jest zapewnienie możliwości prowadzenia szerokich działań partycypacyjnych, w tym sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Jednym z kluczowych czynników sukcesu programu rewitalizacji jest umożliwienie udziału w całym procesie rewitalizacji szerokiego grona interesariuszy.

Zdajemy sobie sprawę, że obecnie społeczeństwo nie ma jeszcze wielkich potrzeb w tym zakresie, dlatego jednym z problemów będzie coraz szersze angażowanie interesariuszy w prowadzone działania. Zatem najważniejszym elementem w początkowej fazie będzie realizacja programu rewitalizacji, podejmowanie licznych działań informacyjnych, tak aby przekazać jak najwięcej informacji o podejmowanych działaniach a także o możliwościach aktywnego uczestnictwa w realizowanych pracach.

W tym zakresie ważnym elementem będzie odpowiednie zarządzanie programem. Główne podmioty, na których spoczywa obowiązek sprawnego przygotowania i wdrożenia programu to:

- Wójt Gminy Kikół,
- Rada Gminy,
- Referat Gospodarki Komunalnej, Mieszkaniowej, Budownictwa i Drogownictwa, Promocji i Rozwoju Gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kikole.

Zespół będzie odpowiedzialny za ocenę postępu realizacji i wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz całego programu rewitalizacji. Wyznaczenie ww. komórki organizacyjnej do koordynowania procesem rewitalizacji wynika z faktu, że samorząd koordynuje proces rewitalizacji i zaangażowany będzie w wiele projektów rewitalizacyjnych.

Referatem odpowiedzialnym w zakresie EFRR będzie Referat Gospodarki Komunalnej, Mieszkaniowej, Budownictwa i Drogownictwa natomiast w zakresie projektów z EFS odpowiednio GOPS.

Zadania w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji realizowane były przez:

Wójt

- Wyznaczanie zespołu odpowiedzialnego za prowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sporządzeniu lub zmianie LPR, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji,
- Organizacja i prowadzenie działań informacyjnych oraz konsultacji społecznych,
- Zapewnienie obsługi organizacyjnej Programu Rewitalizacji,
- Przygotowanie odpowiednich uchwał dla Rady Gminy o przyjęcie i zatwierdzenie obszarów rewitalizacji i programu rewitalizacji

Rada Gminy

- Wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- Zatwierdzenie i uchwalenie LPR,
- Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w LPR, służących realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy.

Interesariusze rewitalizacji

- Aktywny udział w pracach zespołu ds. rewitalizacji związanych z wdrażaniem programu rewitalizacji i jego realizacją, m. in. poprzez udział w spotkaniach dotyczących rewitalizacji, opiniowanie sposobu wdrażania programu i realizacji poszczególnych zadań.
- Wskazywanie potrzeb rewitalizacyjnych danego obszaru.

Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Ponieważ koordynatorem całego procesu rewitalizacji Gminy Kikół będzie Urząd Gminy który jako instytucja samorządowa posiada odpowiedni potencjał organizacyjny oraz doświadczenie niezbędne do realizacji tego zadania, Wójt Gminy Kikół wyznaczy pracownika odpowiedzialnego za wsparcie wszystkich powyższych organów w realizacji ich zadań.

Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego – Koordynatora:

- Opracowanie zasad i organizacja sprawnej współpracy ze wszystkim podmiotami zaangażowanymi w realizację programu,
- Koordynowanie działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania jednostek i spółek gminy oraz strony społecznej,
- Współpraca z interesariuszami rewitalizacji w sprawach związanych z przygotowaniem, prowadzeniem i oceną rewitalizacji,
- Inicjowanie projektów ujętych w programie poprzez rezerwowanie środków w budżecie gminy, składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych na ich realizację,
- Opiniowanie propozycji zmian w budżecie gminy odnośnie wartości zadań realizowanych w ramach programu,
- Ocena projektów zgłoszonych do realizacji na obszarze objętym rewitalizacją pod kątem osiągnięcia celów programu,
- Przygotowywanie projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów,
- Promocja programu oraz stworzenie systemu informacji o programie i jego zasadach,
- Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania rzeczowego i finansowego dla programu,
- Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji projektów, w tym wizyty na miejscu,
- Opracowanie systemu sprawozdawczości z realizacji programu,
- Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji programu.

System wdrażania programu rewitalizacji - przyjęcia LPR przedstawia się następująco:

- ✓ Zarządzanie, koordynowanie monitoring i ocena
- ✓ Zapewnienie spójności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu i dokumentami lokalnymi
- ✓ Zaangażowanie lokalnych partnerów

Wdrażanie Programu Rewitalizacji Gminy Kikół wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektora: publicznego, społecznego i gospodarczego. Realizacja niniejszego programu wiąże się z udziałem podmiotu zarządzającego i koordynującego poszczególne działania (pracownika Urzędu Gminy) także w procesie monitoringu i oceny programu (przede wszystkim zapewnienie zgodności z harmonogramem realizacji programu rewitalizacji).

Głównym zadaniem wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji jest ukierunkowanie, kontrolowanie i ocena z punktu widzenia zapewnienia pełnej spójności z dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych, itp.

System informacji i promocji

Partycypacja społeczności lokalnej na każdym etapie powstawania i realizacji programu rewitalizacji odgrywa niezmiernie istotną rolę, dostarczając najbardziej rzetelnych informacji na temat problemów, potrzeb oraz potencjałów danego obszaru, które nie są możliwe do uzyskania na podstawie jedynie analizy danych statystycznych. Zaangażowanie na każdym etapie interesariuszy zainteresowanych udziałem w programie (m.in. organizacji pożytku publicznego, stowarzyszeń, przedsiębiorców, spółdzielni, mieszkańców Gminy Kikół) umożliwi im aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych zgodnie z ich potrzebami i interesami. Dlatego też niezbędne jest umożliwienie wymiany informacji i dyskusji o kształcie, jaki powinna przybrać rewitalizacja za pomocą różnorodnych instrumentów promocyjnych i informacyjnych.

Działania informacyjne i promocyjne są nierozzerwalnie związane z mechanizmami włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji. Aby udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu programu przyniósł spodziewane efekty, konieczne jest prowadzenie szeregu działań, skupiających się przede wszystkim na:

- Organizacji zebrań, spotkań, konsultacji i warsztatów z mieszkańcami zwłaszcza obszarów rewitalizowanych oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, które stanowić mają forum wymiany informacji i pomysłów na działania rewitalizacyjne,
- Wydawaniu informatorów, ulotek, plakatów, publikowaniu ogłoszeń prasowych, zamieszczaniu informacji na tablicach ogłoszeń. Formy te pozwolą wypromować działania rewitalizacyjne nie tylko w lokalnym środowisku, ale także poza nim,

- Pełnym wykorzystaniu możliwości kontaktu elektronicznego w postaci publikacji na stronach internetowych i w serwisach społecznościowych oraz komunikacji poprzez pocztę elektroniczną.

Dzięki tak zorganizowanej informacji i promocji społeczność lokalna zyska możliwość aktywnego udziału w tworzeniu wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji, współdecydowania o kształcie zmian oraz kontroli społecznej nad procesem realizacji programu.

W celu zapewnienia uczestnictwa możliwie szerokiego grona interesariuszy w konsultacjach społecznych, informacje na temat ich rozpoczęcia i form będą każdorazowo ogłoszone co najmniej 7 dni przed planowanym terminem ich przeprowadzenia w sposób zwyczajowo przyjęty w gminie. Każdej z form konsultacji będzie opracowana informacja podsumowująca jej przebieg oraz poprzez ogłoszenie na stronie podmiotowej w Biuletynie Informacji Publicznej. Konsultacje będą przeprowadzane z wykorzystaniem różnych form, w sposób ułatwiający zrozumienie treści. Termin wyznaczony na składanie uwag będzie nie krótszy niż 30 dni, a niezwłocznie po zakończeniu ze wskazaniem czasu, miejsca oraz uwag zgłoszonych w trakcie procesu konsultacji.

Wszelkie formy partycypacji społecznej, w połączeniu z formami informacji i promocji, mają na celu pobudzenie i aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i doświadczenia wszystkich interesariuszy, tak aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do urzeczywistnienia wizji obszaru po rewitalizacji.

14 SYSTEM MONITORINGU, OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN

System monitoringu i oceny skuteczności działań

Monitorowanie postępów realizacji oparte będzie na stałym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Bieżąca i systematyczna analiza danych ilościowych i jakościowych osiąganych w trakcie realizacji projektu i porównanie ich z zaplanowanymi w programie, pozwoli na wykrycie rozbieżności oraz umożliwi odpowiednio wczesną korektę możliwych do przewidzenia komplikacji. Zastosowane będą dwie formy monitoringu: monitorowanie postępu prac oraz monitorowanie środków finansowych projektu.

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągania założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami LPR.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring końcowy zweryfikuje, czy wytyczone cele zostały zrealizowane.

Monitoring prowadziwać będą pracownicy Urzędu Gminy w Kikole, a zwłaszcza **Referatu Gospodarki Komunalnej, Mieszkaniowej, Promocji i Rozwoju Gminy**. Do ich zadań należeć będzie:

- pozyskiwanie i analiza danych potrzebnych do wyznaczenia wskaźników,
- sporządzanie raportów z realizacji dokumentu i przedstawienia ich do zatwierdzania Radzie Gminy,
- publikacja wyników sprawozdawczości na stronie BIP Gminy.

Zgodnie z *Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020*, raport dotyczący oceny skuteczności działań wynikający z przeprowadzonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych sporządzany powinien być co najmniej raz na 2 lata i przekazywany IZ RPO. Sugerowane jest jednak jego coroczne sporządzanie, w celu pełnej kontroli nad wykonalnością projektów realizowanych w ramach PR.

Zakres przedmiotowych raportów powinien obejmować następujące informacje, dotyczące:

- postępów finansowych, źródeł finansowanych zadań,
- postępów rzeczowych, zgodności z przyjętym harmonogramem,

- przebiegu wdrażania poszczególnych projektów,
- sposobu komunikacji ze wspólnotą lokalną w zakresie wdrażania Programu.

Reasumując, efektywne wdrażanie założeń Programu Rewitalizacji wymaga stałego monitorowania efektów rzeczowych i finansowych poszczególnych projektów. W celu uwidocznienia zmian zachodzących w obszarze prowadzonych działań rewitalizacyjnych, niezbędne jest porównywanie wskaźników wg stanu na początku okresu z tymi samymi wskaźnikami osiąganymi w późniejszych etapach realizacji Programu Rewitalizacji.

Wszystkie projekty objęte programem rewitalizacji będą podlegały jednakowemu systemowi oceny. Odpowiedzialny za to będzie koordynator ds. rewitalizacji. Do jego obowiązków należeć będzie także wykonanie wzoru formularza oceny projektu, który będzie wypełniany przez poszczególne podmioty wykonujące projekty rewitalizacyjne. Umożliwi to oszacowanie wartości wskaźników produktu i rezultatu z perspektywy pojedynczej inwestycji, co z kolei umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób jednoznaczny i przejrzysty. Gromadzenie kart projektów inwestycji już zrealizowanych pozwoli ocenić ich skuteczność oraz zdefiniować zagrożenia i szanse inwestycji o zbliżonym charakterze. Stanowić to będzie punkt odniesienia w następnych latach procesu rewitalizacji i pozwoli nadać mu pożądany kierunek oraz uniknąć błędów dotychczas popełnionych.

System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Ze względu na cel i charakter Lokalny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym.

Sytuacje, w których konieczna może być zmiana programu to m.in.:

- Zmiana aktualnych warunków sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy,
- Nowo zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców obszarów kryzysowych,
- Wzrost bądź spadek poziomu zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania,
- Konieczność dostosowania działań do możliwości budżetu gminy oraz dostępności środków zewnętrznych.

Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji, w przypadku stwierdzenia, że LPR wymaga zmiany, wójt występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę. Zmiana LPR następuje w trybie, w jakim został on uchwalony. Zmiana LPR nie wymaga uzyskania opinii ani przeprowadzania konsultacji społecznych jeżeli nie dotyczy przedsięwzięć zawartych na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ani nie wymaga zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Wprowadzania zmian do LPR przedstawia się następująco:

- Rada Gminy z własnej inicjatywy lub na wniosek Wójta podejmuje uchwałę o zmianie LPR

- Wójt ogłasza informację o podjęciu uchwały o zmianie LPR
- Przygotowanie projektu zmiany LPR
- Konsultacje społeczne projektu zmiany LPR (jeśli zmiana dot. listy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych lub wymaga zmiany uchwały o Specjalnej Strefie Rewitalizacji)
- Wniosek o zaopiniowanie projektu zmiany LPR do podmiotów wymienionych w art. 17 ustawy o rewitalizacji (jeśli zmiana dot. listy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych lub wymaga zmiany uchwały o Specjalnej Strefie Rewitalizacji)
- Wprowadzenie zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych i uzyskanych opinii
- Uchwała Rady Gminy o przyjęciu zmiany LPR

15 WYKAZ NIEZBĘDNYCH ZMIAN OCEN I OPINII

Opinia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko¹ projekt Programu Rewitalizacji Gminy Kikół na lata 2017-2023 został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy pismem W00.410.304.2017.SŻ z dnia 31.07.2017 r. uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

Opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko ²projekt Programu Rewitalizacji Gminy Kikół na lata 2017-2023 został przedłożony do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy pismem NNZ.9022.1.362.2017 r. uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

¹ Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zmianami

² Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zmianami

ZAŁĄCZNIKI

1. Wzór ankiety
2. Wyniki ankietyzacji mieszkańców

Załącznik nr 1. Wzór ankiety

Co w Naszej gminie powinno zostać udoskonalone ?

Szanowni Państwo,

Gmina Kikół opracowuje Lokalny Program Rewitalizacji, którego realizacja będzie podstawą o dofinansowania zadań rozwojowych i inwestycyjnych ze środków Unii Europejskiej. Program ten pozwoli na rewitalizację obszarów najbardziej zdegradowanych w naszej gminie. Środki finansowe będą przeznaczone na usprawnienia w sferze: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno - funkcjonalnej, technicznej.

Państwa opinia, jako mieszkańca Gminy, będzie pomocna w określeniu pożądanych zmian.

Ankieta jest anonimowa, a jej wypełnienie potrwa ok. 10 minut.

Wypełnioną ankietę można zostawiać w:

1. Urzędzie Gminy Kikół
2. u Sołtysów w poszczególnych sołectwach
3. przesłać drogą elektroniczną na adres: sekretariat@kikol.pl

Z poważaniem,

/-/

Wójt Gminy Kikół

Na początku poprosimy o podanie kilku informacji (pozwoli to na dokładniejszą analizę):

Płeć:

☐ kobieta

☐ mężczyzna

W którym z następujących przedziałów mieści się Pana/Pani wiek?

☐ poniżej 15 lat

☐ 25-30 lat

☐ 60+ i więcej lat

☐ 15-17 lat

☐ 31-44 lata

☐ 18-24 lata

☐ 45-59 lat

Miejscowość (wpisz miejscowość zamieszkania):

Wybierz wszystkie jakie dotyczą:

☐ pracuję na terenie gminy

☐ prowadzę działalność na terenie gminy

☐ uczę się na terenie gminy

Jakie jest Pana/Pani wykształcenie?

☐ niepełne podstawowe

☐ średnie (liceum, technikum)

☐ podstawowe, gimnazjum

☐ pomaturalne

☐ zasadnicze zawodowe

☐ wyższe

Proszę o wskazanie Pana/Pani statusu zawodowego?

☐ pracownik umysłowy

☐ rencista/emeryt

☐ student/uczeń

☐ inny (jaki?)

☐ pracownik

.....

☐ przedsiębiorca

.....

☐ bezrobotny

W jakim sektorze Pan/Pani pracuje lub prowadzi działalność gospodarczą?

☐ rolnictwo

☐ inny

☐ przemysł

(jaki?).....

☐ usługi

.

☐ administracja

☐ nie dotyczy

Jaka jest liczba osób w gospodarstwie domowym?

☐ aktywnych zawodowo

- ☐ uczących się i niepracujących.....
- ☐ emerytów i rencistów.....

Jak ogólnie oceniają Państwo jakość życia w Gminie?

☐ bardzo dobrze ☐ dobrze ☐ źle ☐ bardzo źle ☐ trudno powiedzieć

Gdzie Państwo korzystacie z poniższych usług?	W miejscu zamieszkania	W innej miejscowości niż miejsce zamieszkania w gminie	Poza gminą	Mam taką potrzebę, ale nie korzystam	Nie mam takiej potrzeby
opieka żłobkowa	☐	☐	☐	☐	☐
opieka przedszkolna	☐	☐	☐	☐	☐
edukacja podstawowa/ gimnazjalna	☐	☐	☐	☐	☐
edukacja zawodowa/ szkoły średnie	☐	☐	☐	☐	☐
zajęcia pozalekcyjne	☐	☐	☐	☐	☐
podstawowa opieka zdrowotna	☐	☐	☐	☐	☐
usługi rehabilitacyjno - opiekuńcze	☐	☐	☐	☐	☐
sport i rekreacja	☐	☐	☐	☐	☐
rozrywka i kultura	☐	☐	☐	☐	☐
zakupy spożywcze i pierwszej potrzeby	☐	☐	☐	☐	☐
drobne usługi rzemieślnicze (np.: szewc, zegarmistrz, pralnia)	☐	☐	☐	☐	☐

Jakie problemy społeczne występują w Państwa otoczeniu?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem
trudności w godzeniu życia zawodowego i prywatnego	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi i wymagającymi pomocy (osoby starsze, osoby niepełnosprawne)	☐	☐	☐	☐	☐
zażywanie środków odurzających (narkomania, alkoholizm, dopalacze)	☐	☐	☐	☐	☐
wandalizm, przestępczość, bójki	☐	☐	☐	☐	☐
przemoc rodzinna	☐	☐	☐	☐	☐
problemy wychowawcze	☐	☐	☐	☐	☐
zaśmiecanie okolicy	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczająca współpraca sąsiedzka/ obojętność sąsiedzka	☐	☐	☐	☐	☐
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla lokalnej społeczności	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	☐	☐	☐	☐	☐
bezdomność	☐	☐	☐	☐	☐
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	☐	☐	☐	☐	☐
uciążliwe sąsiedztwo	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie?)	☐	☐	☐	☐	☐

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze gospodarczym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem
Bezrobocie	☐	☐	☐	☐	☐
zatrudnienie „na czarno”	☐	☐	☐	☐	☐
niskie kwalifikacje zawodowe	☐	☐	☐	☐	☐
mała dostępność usług rzemieślniczych (szewc, zegarmistrz, pralnia, krawcowa, inne)	☐	☐	☐	☐	☐
emigracja ludzi młodych	☐	☐	☐	☐	☐
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych	☐	☐	☐	☐	☐
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	☐	☐	☐	☐	☐
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów, turystów	☐	☐	☐	☐	☐
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej / terenów inwestycyjnych	☐	☐	☐	☐	☐
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie ?)	☐	☐	☐	☐	☐

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze przestrzenno- funkcjonalnym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem
zły stan budynków mieszkalnych	☐	☐	☐	☐	☐
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	☐	☐	☐	☐	☐
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	☐	☐	☐	☐	☐
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	☐	☐	☐	☐	☐
zły stan dróg i chodników	☐	☐	☐	☐	☐
utrudnione połączenia komunikacyjne	☐	☐	☐	☐	☐
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej (Internetu)	☐	☐	☐	☐	☐
zdeastrowana i opuszczone tereny	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	☐	☐	☐	☐	☐
mała ilość miejsc parkingowych	☐	☐	☐	☐	☐
mała ilość obiektów turystycznych	☐	☐	☐	☐	☐
Brak infrastruktury technicznej (sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, c.o.)	☐	☐	☐	☐	☐
brak infrastruktury społecznej (typu świetlica wiejska)	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie ?)	☐	☐	☐	☐	☐

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze środowiskowym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem
zły stan środowiska naturalnego	☐	☐	☐	☐	☐
zanieczyszczenie powietrza (piece opalane węglem i śmieciami)	☐	☐	☐	☐	☐
niewłaściwa gospodarka odpadami	☐	☐	☐	☐	☐
dzikie wysypiska	☐	☐	☐	☐	☐
zanieczyszczona woda (ograniczone możliwości korzystania z walu)	☐	☐	☐	☐	☐
brak dostępu do walorów środowiskowych (ścieżki, parkingi, miejsca wypoczynku)	☐	☐	☐	☐	☐
niska świadomość ekologiczna	☐	☐	☐	☐	☐

brak sieci kanalizacyjnej /przydomowych oczyszczalni ścieków	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie ?)	☐	☐	☐	☐	☐

Czego najbardziej potrzeba w Pana(i) miejscu zamieszkania, aby stało się ono bardziej przyjazne dla mieszkańców i mogło się lepiej rozwijać? (Proszę wskazać maksymalnie 3 konkretne działania/ inwestycje)

-
.....
.....
-
.....
.....
-
.....
.....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety.

Załącznik nr 2. Wyniki ankietyzacji mieszkańców

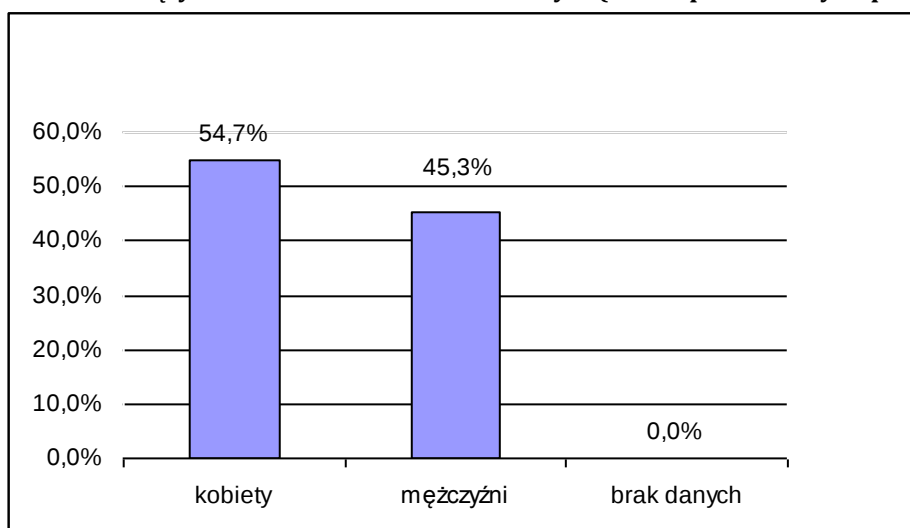
Wyniki badania ankietowego realizowanego podczas konsultacji społecznych w dniu 31.05.2017 r. oraz 01.06.2017 r. na terenie Gminy Kikół.

W okresie realizacji konsultacji społecznych na terenie Gminy Kikół otrzymano łącznie 159 ankiet (w wersji papierowej lub elektronicznej). Kwestionariusz ankiety zawierał zarówno pytania zamknięte z gotowymi odpowiedziami, jak i pytania otwarte, w których respondenci udzielali odpowiedzi własnymi słowami.

1. Dane metryczkowe

W badaniu ankietowym wzięły udział łącznie 159 osób z miejscowości położonych na terenie Gminy Kikół. W badanej grupie znalazło się 87 kobiet (54,7%) i 72 mężczyzn (45,3%).

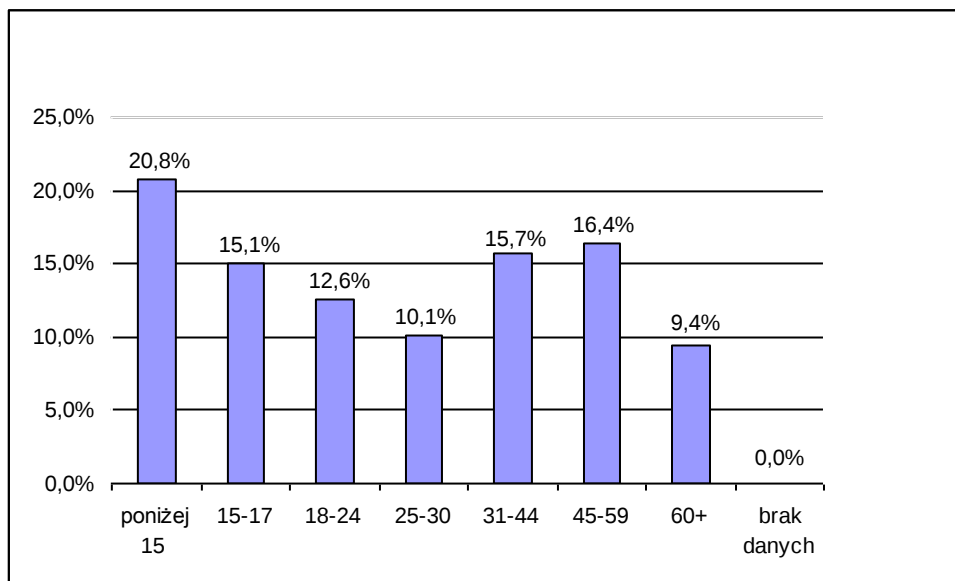
Wykres 1. Płeć osób biorących udział w badaniu ankietowym (udział procentowy odpowiedzi).

Źródło: Opracowanie własne

W próbie znaleźli się respondenci reprezentujący każdą grupę wiekową. Najliczniejsza była kategoria poniżej 15 lat (20,8%) a następnie kategoria 45-59 lat (16,4%) oraz 31-44 (15,7%) i 15-17 (15,1%). Ankiety wypełniło 12,6% respondentów w wieku 18-24 lat, 10,1% w wieku 25 -30 oraz 9,4% w wieku powyżej 60 lat.

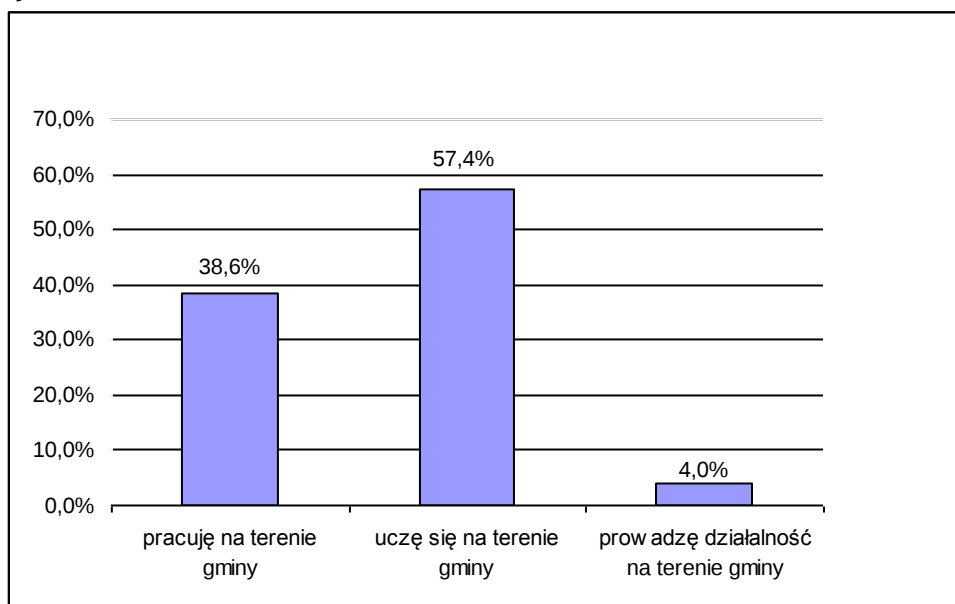
Wykres 2. Wiek osób biorących udział w badaniu ankietowym (udział procentowy odpowiedzi).

Źródło: Opracowanie własne

58 uczy się na terenie gminy, 39 respondentów pracuje na terenie gminy a 4 prowadzi działalność na terenie gminy.

Wykres 3. Miejsce pracy/nauki osób biorących udział w badaniu ankietowym (udział procentowy odpowiedzi).

Źródło: Opracowanie własne

Opinie w badaniu ankietowym wyraziły osoby deklarujące różny poziom wykształcenia: podstawowe, gimnazjum – 65 osób (41,1%), 33 osoby (po 20,9%) średnie (liceum, technikum) oraz zasadnicze zawodowe, niepełne podstawowe – 13 osób (8,2%), wyższe – 9 osób (5,7%) oraz pomaturalne – 5 osób (3,2%). 1 osoba (0,6%) nie udzieliła odpowiedzi.

Ankietowani reprezentowali różny status zawodowy: student/uczeń – 67 osób (42,8%), pracownik – 35 osób (22,0%), rencista/emeryt – 21 osób (13,2%), pracownik umysłowy – 17 osób (10,7%), bezrobotny – 9 osób (5,7%) oraz przedsiębiorca – 3 osoby (1,9%). 6 osób (3,8%) zaznaczyło odpowiedź – inne, w tym 5 osób (3,1%) – rolnik oraz 1 osoba (0,7%) – kierowca.

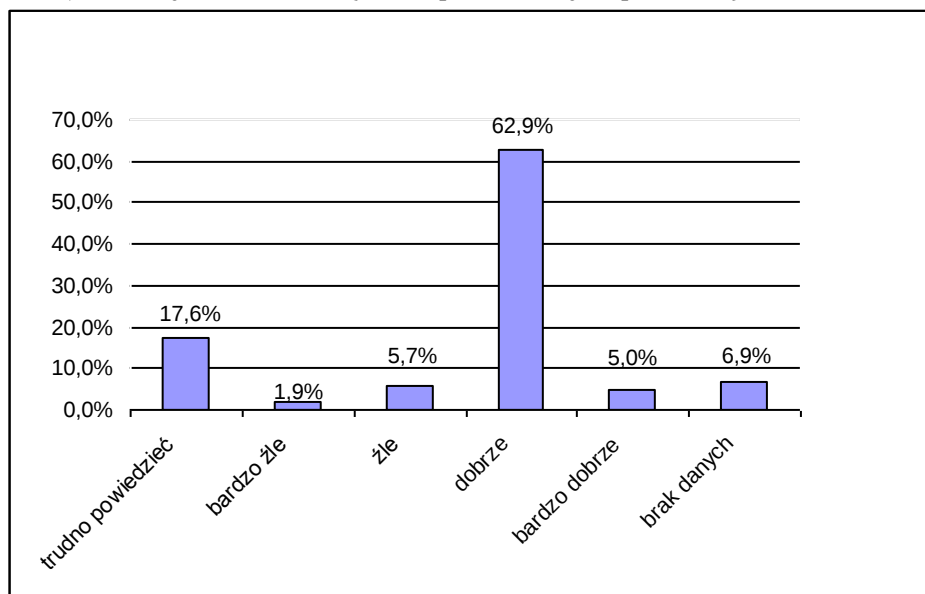
Sektory w których respondenci pracują bądź prowadzą działalność gospodarczą przedstawiają się następująco: 82 osoby (51,6%) zaznaczyło odpowiedź – nie dotyczy, 26 osób (16,4%) – usługi, 20 (12,6%) ankietowanych wybrało odpowiedź rolnictwo, 12 respondentów (7,5%) pracuje w administracji a 5 (3,1%) w przemyśle. 14 osób (8,8%) nie udzieliło odpowiedzi.

U ankietowanych liczba osób w gospodarstwach domowych przedstawia się następująco: 260 osób aktywnych zawodowo, 220 osób uczących się bądź niepracujących, 103 emerytów/rencistów.

2. Jak ogólnie oceniają Państwo jakość życia w Gminie ?

Jakość życia w danym miejscu zamieszkania została oceniona dobrze - 100 osób wybrało taką odpowiedź (62,9% wskazań). 28 osób (17,6%) przyznało, że nie może jednoznacznie ocenić jakości życia w swojej miejscowości, 9 osób (5,7%) ocenia na złym poziomie a 8 osób (5,0%) bardzo dobrze. Tylko 3 osoby (1,9%) udzieliło odpowiedzi „bardzo źle”. 11 respondentów (6,9%) nie udzieliło odpowiedzi.

Wykres 4. Ocena jakości życia w Gminie (udział procentowy odpowiedzi).

Źródło: Opracowanie własne

3. Gdzie Państwo korzystacie z poniższych usług ?

W przypadku opieki żłobkowej, opieki przedszkolnej, edukacji podstawowej/gimnazjalnej jak i zawodowej, zajęć pozalekcyjnych oraz usług rehabilitacyjno – opiekuńczych ankietowani głównie deklarują brak potrzeby korzystania (kolejno: 86,8%, 74,8%, 41,5%, 64,8%, 47,2%, 56,0%). Ze sportu i rekreacji, rozrywki i kultury jak i drobnych usług rzemieślniczych respondenci korzystają głównie poza gminą – kolejno 26,4%, 52,8%, 64,2%. W innej miejscowości niż miejsca zamieszkania w gminie ankietowani korzystają z podstawowej opieki zdrowotnej oraz z zakupów spożywczych i pierwszej potrzeby (kolejno: 45,9%, 44,7%).

Tabela 1. Lokalizacja korzystania z usług (udział procentowy).

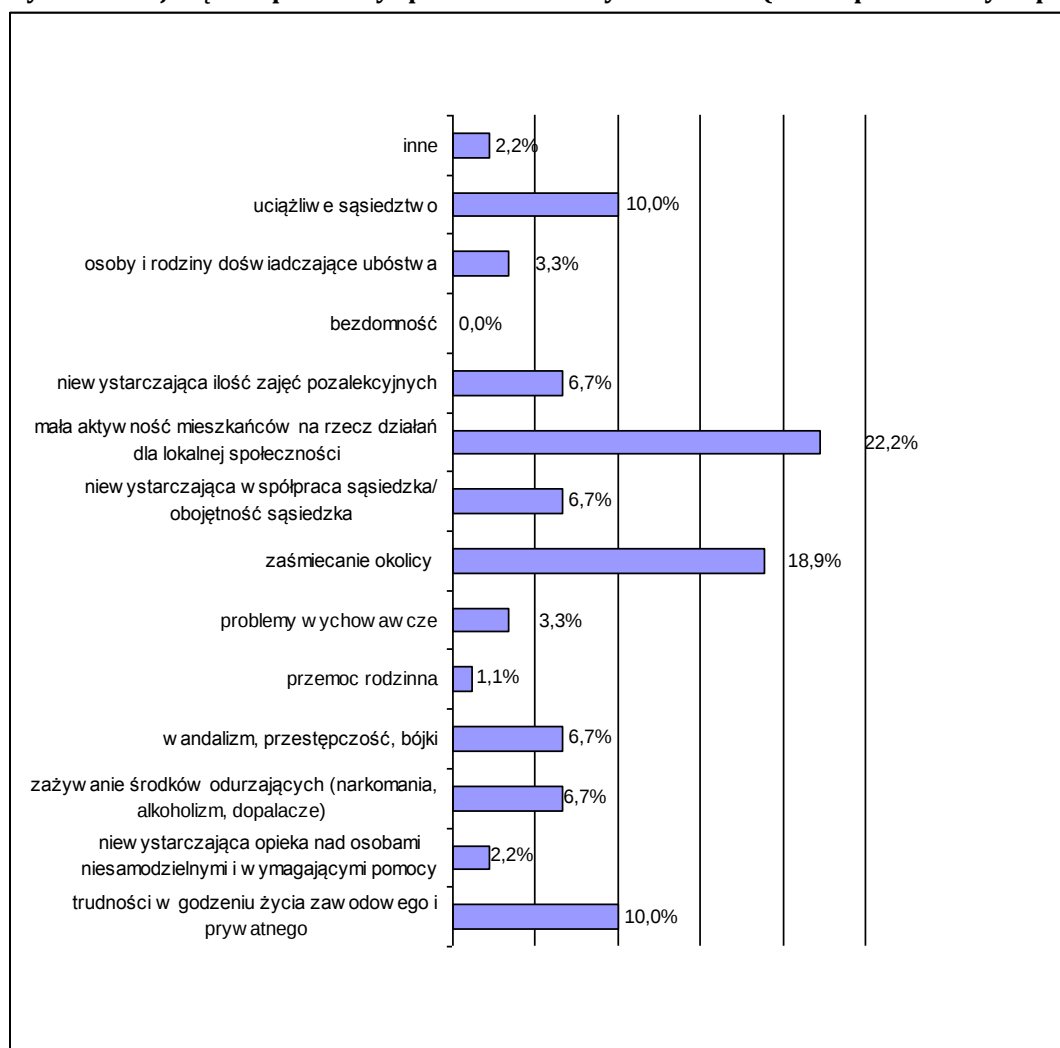
usługi	W miejscu zamieszkania	W innej miejscowości niż miejsce zamieszkania w gminie	Poza gminą	Mam taką potrzebę, ale nie korzystam	Nie mam takiej potrzeby
Opieka żłobkowa	1,9%	1,9%	2,5%	1,3%	86,8%
Opieka przedszkolna	7,5%	9,4%	2,5%	0,6%	74,8%
Edukacja podstawowa/gimnazjalna	28,9%	21,4%	3,1%	0,0%	41,5%
Edukacja zawodowa/szkoły średnie	1,3%	5,7%	20,1%	0,6%	64,8%
Zajęcia pozalekcyjne	22,0%	18,2%	6,3%	0,6%	47,2%
Podstawowa opieka zdrowotna	17,0%	45,9%	29,6%	0,6%	4,4%
Usługi rehabilitacyjno – opiekuńcze	1,3%	11,9%	20,1%	3,8%	56,0%
Sport i rekreacja	25,2%	22,0%	26,4%	8,2%	13,2%
Rozrywka i kultura	12,6%	18,2%	52,8%	5,0%	8,8%
Zakupy spożywcze i pierwszej potrzeby	41,5%	44,7%	11,9%	0,6%	1,3%
Drobne usługi rzemieślnicze (np. szewc, zegarmistrz, pralnia)	3,1%	8,2%	64,2%	1,9%	19,5%

Źródło: Opracowanie własne

4. Jakie problemy społeczne występują w Państwa otoczeniu?

Największym problemem na terenie gminy według ankietowanych jest mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla lokalnej społeczności – 22,2% oraz zaśmiecanie okolicy – 18,9%. Problem w trudności godzenia życia zawodowego z prywatnym dostrzega 10,0% respondentów, w uciążliwym sąsiedztwie również 10%, po 6,7% ankietowanych w zażywaniu środków odurzających, w wandalizmie, przestępczości, bójkach, w niewystarczającej współpracy sąsiedzkiej/obojętności sąsiedzkiej oraz w niewystarczającej ilości zajęć pozalekcyjnych. Niewielki procent ankietowanych widzi problem w następujących aspektach: w liczbie osób i rodzin doświadczających ubóstwa – 3,3%, problemach wychowawczych – 3,3%, niewystarczającej opiece nad osobami niesamodzielnymi i wymagającymi pomocy – 2,2% oraz przemocy w rodzinie – 1,1%. Po 1,1% respondentów zaznaczyło odpowiedź inną, w tym: problemy zdrowotne oraz słaba jakość dróg/chodników. Żadna osoba nie wskazała problemu w bezdomności.

Wykres 5. Największe problemy społeczne na danym obszarze (udział procentowy odpowiedzi).

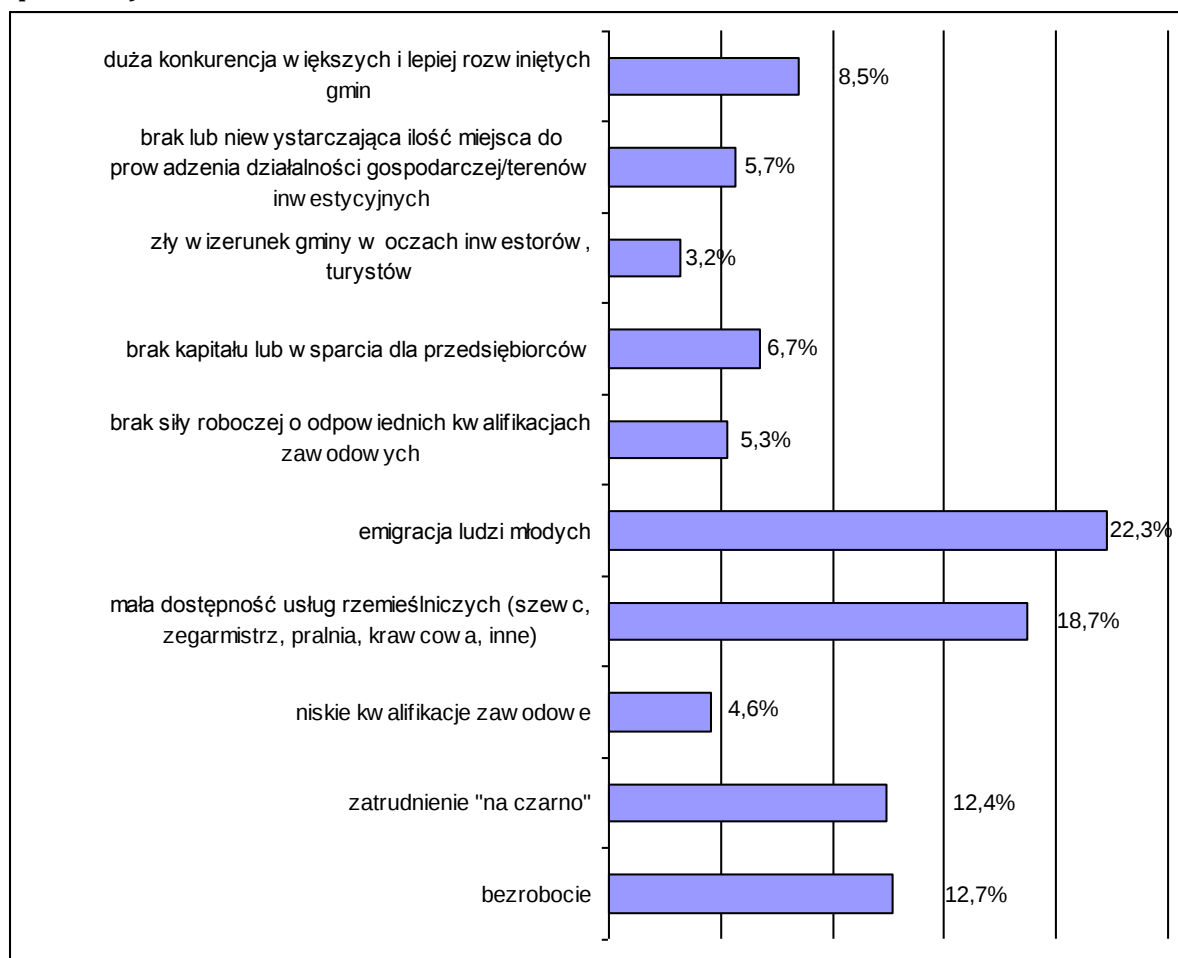

Źródło: Opracowanie własne

5. Na ile zjawiska i problemy o charakterze gospodarczym występują w Państwa otoczeniu ?

Największym problemem w sferze gospodarczej w miejscu zamieszkania respondentów jest emigracja ludzi młodych (22,3%) oraz mała dostępność usług rzemieślniczych (18,7%). Dużym utrudnieniem na danym terenie jest również bezrobocie (12,7%), zatrudnienie „na czarno” (12,4%). Mniej licznie wskazywano na dużą konkurencję większych i lepiej rozwiniętych gmin (8,5%), brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców (6,7%), brak lub niewystarczającą ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej/terenów inwestycyjnych (5,7%) oraz brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych (5,3%). Najmniejszymi problemami w sferze gospodarczej ankietowani uznali niskie kwalifikacje zawodowe (4,6%) oraz zły wizerunek gminy w oczach inwestorów, turystów (3,2%).

Wykres 6. Największe problemy gospodarcze na danym obszarze (udział procentowy odpowiedzi).

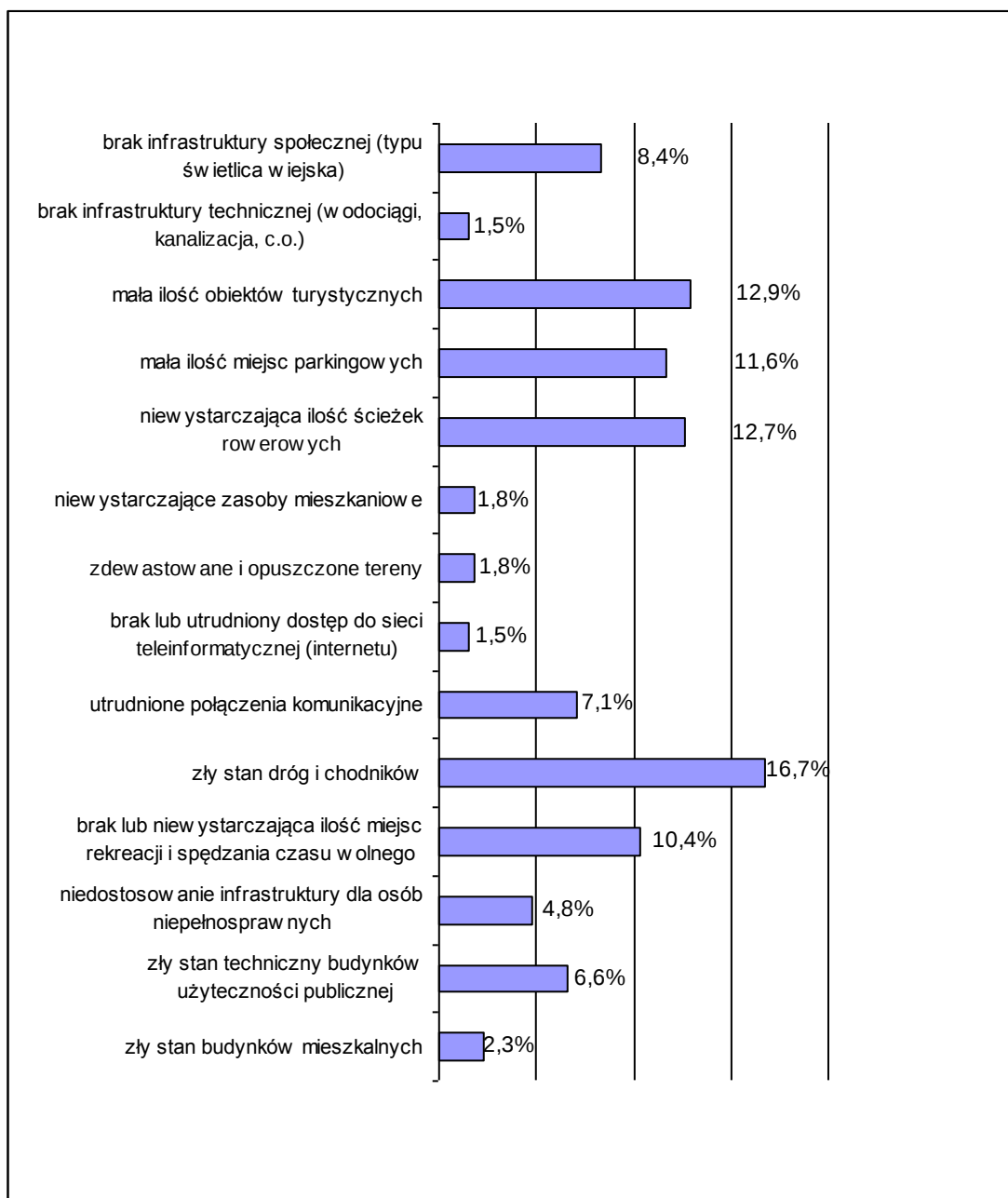

Źródło: Opracowanie własne

6. Na ile zjawiska i problemy o charakterze przestrzenno – funkcjonalnym występują w Państwa otoczeniu?

Głównymi problemami wskazywanymi przez respondentów w sferze przestrzenno – funkcjonalnej jest zły stan dróg i chodników (16,7%), mała ilość obiektów turystycznych (12,9%), niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych (12,7%), mała ilość miejsc parkingowych (11,6%) oraz brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego (10,4%). Innymi problematycznymi aspektami jest brak infrastruktury społecznej (8,4%), utrudnione połączenia komunikacyjne (7,1%), zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej (6,6%) oraz niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych (4,8%). Niewielka liczba mieszkańców gminy zwróciła uwagę na zły stan budynków mieszkalnych (2,3%), zdewastowane i opuszczone tereny (1,8%), niewystarczające zasoby mieszkaniowe (1,8%) oraz po 1,5% brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej (Internetu) jak i brak infrastruktury technicznej.

Wykres 7. Największe problemy przestrzenno - funkcjonalne na danym obszarze (udział procentowy odpowiedzi).

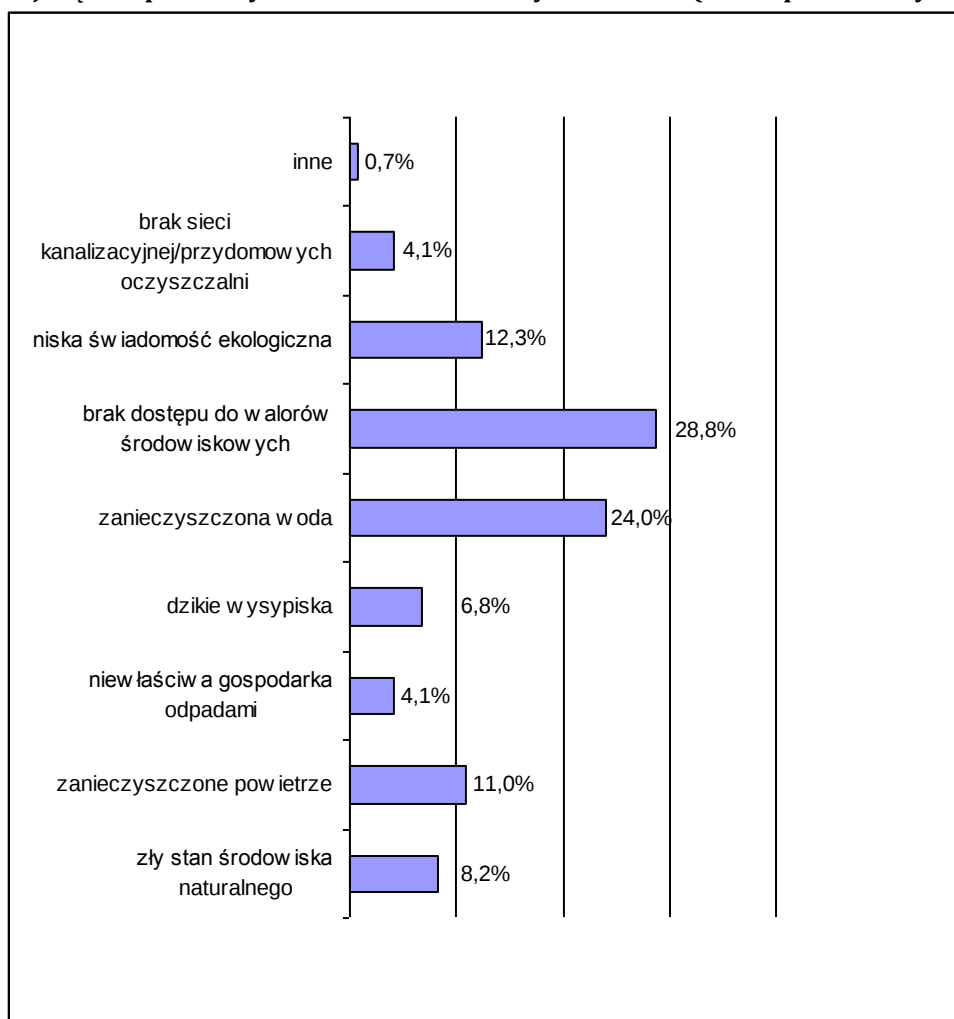

Źródło: Opracowanie własne

7. Na ile zjawiska i problemy o charakterze środowiskowym występują w Państwa otoczeniu?

Najważniejszymi, według mieszkańców, problemami w sferze środowiskowej jest brak dostępu do walorów środowiskowych (28,8%), zanieczyszczona woda (24,0%), niska świadomość ekologiczna (12,3%) oraz zanieczyszczone powietrze (11,0%). Część ankietowanych wskazała również na zły stan środowiska naturalnego (8,2%) oraz dzikie wysypiska (6,8%). Po 4,1% respondentów dostrzega problem w niewłaściwej gospodarce odpadami oraz w braku sieci kanalizacyjnej/przydomowych oczyszczalni. 0,7% ankietowanych (1 osoba) zaznaczyło odpowiedź inną: wycinanie drzew.

Wykres 8. Największe problemy środowiskowe na danym obszarze (udział procentowy odpowiedzi).

Źródło: Opracowanie własne

8. Czego najbardziej potrzeba w Pana(i) miejscu zamieszkania, aby stało się ono bardziej przyjazne dla mieszkańców i mogło się lepiej rozwijać?

Osoby biorące udział w badaniu ankietowym wskazały szereg różnego rodzaju potrzeb w ich miejscu zamieszkania. W odpowiedziach respondentów pojawiły się zarówno kwestie społeczne, jak i związane z infrastrukturą techniczną oraz problemy innego typu.

Do najważniejszych potrzeb społecznych zaliczono:

- Organizowanie imprez sportowych, rekreacyjnych
- Utworzenie świetlic środowiskowych
- Tworzenie inicjatyw zrzeszających mieszkańców

Ankietowani zwrócili również uwagę na potrzeby w kwestii infrastrukturalnej oraz problemy innego typu:

- Rozwój placówek handlowych
- Budowa/remont placów zabaw
- Budowa obiektów sportowych, kulturalnych, rozrywkowych (np. restauracje, kawiarnie, kino, zewnętrzne siłownie, basen)
- Budowa/remont dróg, ścieżek rowerowych, chodników
- Budowa parkingów
- Oświetlenie wsi
- Remont świetlic, remiz
- Zagospodarowanie terenów nad jeziorami
- Oczyszczanie jezior
- Zdobywanie inwestorów
- Budowa stacji uzdatniania wody

UZASADNIENIE

Gmina Kikół przystępuje do zmiany „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Kikół na lata 2018-2023”, poprzez zmianę prognozowanych rezultatów i wskaźników przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

„Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kikół na lata 2018 – 2023”, przyjęty uchwałą Nr XLI/218/2018 Rady Gminy Kikół z dnia 29.03.2018r. w ocenie Zespołu ds. rewitalizacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko – Pomorskiego nie spełnił wymogów merytorycznych, w związku z tym przyjęcie niniejszej uchwały uważa się za zasadne.

Przewodniczący Rady Gminy

Jacek Sadowski